

51. ARCHY

ročníku 1939. sbírka VI.

administrace (expedice): Stará Říše, Morava

51. archy v prosinci léta Páně 1939 obsahují:

R mano Guardini, <i>Víra</i>	12
Josef Drozd, <i>Jakob Balmes</i>	8
Maria Gutberlet, <i>Advent</i>	2
Rohrbach, <i>Večer milosti</i>	1
Fine Bayer, <i>Černá hodinka</i>	1
Henri Hoppenot, <i>Návrat</i>	2
Jiří Schäfer, <i>Regina Ulmanová</i>	4
G. Bullett, <i>Catherine Mansfieldová</i>	1
Madame André Corthis	1
Hopkins, <i>Mršina útěchy</i>	1
Anton Schnack, <i>Lodník na Jeniseji</i>	4
Ortloff, <i>Andělské poselství</i>	1
Obrázek	1

Uspořádal a vydal VILÉM OPATRŇÝ, Praha-Břevnov 406.

ARCHY vychází šestkrát do roka. Předplatné na rok 1939 je 33 K, pro studenty 28 K. Jednotlivá čísla za 6 Kč. Tiskem V. Vokolka a syna v Pardubicích. Votivová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů Brně číslo 10013 - IIIa - 1937. Podací úřad Stará

říše.

POUROVA EDICE

PRAHA XIII. - NORSKÁ 10

upozorňuje na poslední vydané svazky, z nichž některé jsou již rozebrány a ostatních zbývá jen omezený počet.

Sv. XI. *Ant. Dvořák z Boru : Divotvorné vítězství nad smrtí.*

... prudký patos 18. stol., radost ze slov, z jejich bohatosti, potěšení ze smělých metafor a z vět širokých, volně jemně plynoucích a umně vykroužených. M. G.
Hodí se jako dárek k vánocům. Obyč. výt. 21'—, ruč. 30'—.

Sv. XIII. *Fr. Springer : Splacený peníz. Prózy.*

Básník kouzelných tišin, hojivých stínů měsíčních hladin, věrný milenec hvězd, přírodních živlů, s užaslým zrakem naslouchá hudbě podzemních pramenů. V stavu sladkého omámení zrcadlí skutečnou krásu prchavých vteřin, za jejichž clonou odhaluje netušené souvislosti člověka a přírody, srdce i národa. B. S.

Obyč. výt. 21'—, ruč. s graf. tiskem 36'— K.

Sv. XIV. *Kniha o životě a smrti sv. knížete Václava.*
Rozebráno.

Jako novinka k vánocům:

Sv. XV. *Jan Zahradníček : Oslice Balaamova.*

Několik článků, které jsou zajímavým výkladem vlastní tvorby básníkovy a zároveň novým pohledem na podstatu básnické tvorby vůbec. [V tisku.] Cena asi 16'— K.

Všech 15 sv. úplné edice s 33% slevou jako krásný vánoční dárek za 195'— K.

Staňte se stálými odběrateli Pourovy edice.

VÁCLAV POUR PRAHA XIII. - NORSKÁ 10.

R O M A N O G U A R D I N I

V Í R A

ÚVODNÍ POZNÁMKA.

Zahloubáme-li se do zpráv, jež vypravují o životě Páně, pak jest to tam tak: Někdo vystoupí a mocí svého bytí, svým konáním plným moci, svým slovem, v němž působí Duch, vyřkne: »Já jsem to...« Říká: »Pojďte ke mně všichni...« Říká: »Kdo ve mně věří, bude mít život věčný.«

Lidé dávají pozor. Přicházejí k němu, naslouchají, díví se, chtějí porozuměti a čekají pomoc a spásu pro tělo i duši. Někteří zůstanou docela u něho a následují ho kamkoliv jde. Pokoušejí se, by svým nitrem dospěli tam, kde on stojí, by měli na něm účast, ale ono se jim to nedaří. Slova jeho sice najdou ucho, ale nerozumí se jim. Lidé ho vidí; žije před jejich očima; jeho konání se děje okolo nich, ale nechápou... Ježíš tu stojí, ale nemohou vnitřně k němu; ne-

mohou vstoupiti tam, kde on stojí. Nenese je to až k němu; vždycky sklouznou — aneb jakkoliv chceme vyjádřiti to, čeho jest ona tajuplná událost, o níž vypravuje Jan, jako symbolem: Učedníci jsou na moři, bouře řádí, náhle přichází Pán po vlnách mořských. Vykřiknou leknutím, ale on je chlácholí: Já jsem to«. Tu volá Petr: »Pane, jsi-li to ty, poruč mi, bych k tobě šel na vodu.« »Tak pojď...« A Petr vystoupí, máje zrak a mysl usebrány tam v Pánu, který ho volá, stoupne nohou na vodu a ona ho nese. Pak ale ucítí bouři, mysl jeho pustí se Pána — a již klesá, tak že ho Pán musí zachránit: »Malověrný, proč jsi se poddal pochybnosti?...« Co Pán žil na zemi, bylo to stále tak. On volá; lidé se k němu tlačí; ale ono je to k němu nese, sklouzávají.

Pak přijde událost Letnic, a Duch svatý vstoupí do dějin lidstva, aby je vedl. On působí, že se člověk dostane opravdu až ke Kristu; více, až v Krista, a Kristus v něj — a nyní teprve vzniká to, čemu se říká »víra«. Jako křesťanské žití: »Spravedlivý žije z víry;« jako překonání dřívější existence: »Vítězství, jež překonává svět«; jakožto hodnota života věčného, zároveň prostoupená všemi boji a napětími země — jak jej líčí Pavel ve svých listech.

O této víře chceme zde promluvit.

Ale v první řadě nikoliv o jejím tajemství, po-

cházejícím z Boha, nýbrž o tom, co sami v sobě nebo jiných zakoušíme. Ve své vlastní podstatě jest víra tajemstvím; v ní samu musíme věriti. Není žádné přirozené theorie víry, pomocí které by ji bylo lze odvoditi z povahy světa a lidstva; právě tak jako ji nelze odvoditi z předpokladů psychologických nebo sociologických. Jest původu nebeského. Přichází z Božího působení milosti. Proto může víra — řekněme správněji — věřící člověk, člověk bytující u víře — sám sobě rozuměti toliko ze slova téhož Boha, ze zjevení. To ale znamená: Člověk věřící může sám sobě rozuměti jen z víry — pokud mu to je dáno a pokud se jeho zrak neztrácí v tajemství. Avšak nikoliv o tomto tajemství víry chceme zde mluvit, nýbrž jak v tom můžeme pozorovati sami sebe a jiné; o její — nikoliv »přirozené« stránce, i v tom jsou přirozenost a milost již nerozlučitelně spojeny — nýbrž o stránce, které lze bezprostředně zakusiti. Ovšem tak, že ono vlastní — ono tajemství — stále prosvítá.

1. JAK VZNIKÁ VÍRA.

Co se děje, když vzniká víra?

Nelze toho říci způsobem všeobecně platným. Jest tolikero způsobů vzniku víry, kolik jest lidí na zemi. Chceme si proto nakresliti několik

pomocných čár, abychom se v jejich rozmanitosti poněkud vyznali.

Začněme s člověkem, který ještě nic neví o živém Bohu, jak mluvil z Krista.

Žije v bezprostředních souvislostech skutečností, ve věcech vnitřní i vnější zkušenosti, v úkolech povolání, v boji o věci nutné a žádoucí... Snad se celý jeho život po nějaký čas v těch věcech vyčerpával; svět se mu zdál býti v tom úplný a zakončený, a necítil nijak potřebu, jíti za tyto meze. Snad měl někdy ten pocit, že jest něco svatého a tajemného, ale viděl to přímo v bezprostředním světě, který to prostupuje a posvěcuje.

Anebo se mořil otázkami; život mu byl nesouvislým a tajemným a trápil ho otázkami proč a kam. Ale on hledal odpověď v samotném skloubení světa, v jeho hlubinách, v jeho výškách, aneb jakkoliv chceme nazvatí onen směr hledání, který se od věcí blízkých propracovává k věcem vzdáleným a těžko přístupným.

Zajisté, že také věděl, že v dějinách stojí nějaký Ježíš Nazaretský; že měl veliký vliv a že ještě dnes lidé jím bývají nábožensky určováni, ale nenabylo to pro něho důležitosti.

Tu jednoho dne uslyší slovo, nebo dostane do ruky nějakou knihu, a to, co jest tu vysloveno, učiní naň dojem... Člověk křesťansky určený vstoupí do kruhu jeho myšlenek, a on se stává

pozorným . . . Dostane se k Písmu Svatému, a jest dojat myšlenkami a živostí slov, které tam nalézá — aneb ať jakkoliv se může udati toto první setkání . . .

Co přichází z Boha, přichází ponejvíce ve formě počátku. Nevytyčuje to obyčejně žádné hotové a rozvinuté skutečnosti nebo stavy, nýbrž Boží působení podobá se zasetí semene, uvolnění nějakého pohybu, dotknutí se nějakého živého ústroje . . . Možná, že se vše zase ponoří a působí dále v skrytu. Snad se to zase vynoří na úplně jiném místě a v úplně jiné formě. Dá to dejme tomu nějakému stávajícímu mravnímu konfliktu nový ráz; přinese to do nějaké filosofické otázky novou váhu; řídí to vztah k určitému člověku, anebo ať už jakkoliv . . . Zprvu hledí člověk na to nové udiveně a odsune to s podivem. Ale ono to přijde znovu; s větší silou významu, hlouběji se dotýkajíc, vnitřněji znepokojujíc . . .

Snad začíná nějaké vypořádávání intelektuální: Jest to tak? Jest to možné? Jest to správně dochováno? Jak se to snese s poklady ostatního duchového, vědeckého vědomí? S přesvědčením vlastního okruhu života? S názory doby? Otázky a úvahy se střídají, ale uprostřed nich a skrze ně se dokonává něco jiného: Skutečnost toho, co zde přichází, se zhušťuje. Význam jeho se stává mocnějším, a to, co požaduje, se

stále více cítí. Práce rozumu však jest konec konců bojem o toto uskutečnění; neb pojmy znamenají více, než co bezprostředně praví; zdánlivě intelektuální zaujetí stanoviska jsou jen vnějšími ději, které zakrývají něco hlubšího, co se pod nimi dokonává. Anebo toto vypořádávání se jest rázu ethického. Třebas boj už utvářeného svědomí a mravních návyků s Ethosem, který mluví odtamtud s druhé strany; chránění sebe proti tomu novému, nesrozumitelnému, podivnému, co však člověk přece pocítuje jako nárok; obrana proti požadavkům, které ukládají odhodlanost, kázeň, odříkání... Anebo jest to pocit života, který se octne v rozporu: vnitřní postoj dosud vedeného života; za správně uznaný a konaný zvyk; základní podoba dosavadního žití... Anebo sociální úvazky; základní názory stavu; tradice rodiny, společenské skupiny...

A ať jakkoliv chceme vyjádřit to, že si nějaký člověk vybudoval své žití; ztvárněné určitou podobou a postojem, spočívá samo v sobě, a nyní k němu odjinud přistupuje nějaká skutečnost a osobuje si nárok býti pro něj směrodatnou, a tak nastává boj tohoto v sobě samém stojícího světa o samostatnost nebo oddání se.

Toto vypořádávání bývá mnohotvárné. Bývá obranou, útokem... Často se zdá, že člověk došel k nějakému stanovisku a ono se zase roz-

plývá . . . Nějaká otázka zdá se ukončená; za nějaký čas tu zase stojí . . . Ponenáhlu se vypracovává jakási jasnost, někdy se zastře, znovu se objeví . . . období zaujetí střídají se s dobami netečnosti. Někdy tentýž člověk, který dnes tak chladně, ba s odporem stojí vůči věcem náboženským, nerozumí již, jak mohl jimi býti ještě před několika dny tak zaujat . . . Ale tím vším a snad průběhem dlouhé doby vzniká ono vlastní: Že Bůh se stává skutečným; že Kristus se stává skutečným; a skutečnou se stává církev jako zřízení z jeho vůle a jakožto způsob, jakým on v dějinách jedná a tvoří.

Člověk cítí popud jíti tam na tu stranu. Zprvu se to nedaří. Šklouzá. Bývá zklamán lidskými věcmi, které tam nalézá; nedostatečností kulturní tvářnosti; úzkoprsostí duchového postoje. Cítí se odstrašen cizími neb odpornými věcmi — až konečně přece dozraje rozhodnutí, a on vykoná krok tam k té skutečnosti, která ho volá. A učiní tento krok nikoliv jen nějakou nerozhodnou formou, která může býti vzata zpět jinými zkušenostmi, nýbrž skutečně jako rozhodnutí: Tím, že jeho osoba za tím stojí, že se uvazuje věrností, kterou pojí svou nejvlastnější vnitřní skutečnost k oné druhé; vyjádřiv se vyznáním a včleněn do úkonu křtu, jímž ten, kdo přistupuje, se přijímá do tajemství znovu tvořícího Boha, do znovuzrození z vody a z Ducha Svatého.

Nyní v něm žije zárodek nového života. Stojí na stanovišti nového žití. Nese v sobě novou podstatnou podobu, která naléhá na uskutečnění.

A nyní začíná život víry.

Může se ale také stát, že člověk, o němž mluvíme, u víře vyrostl. Jeho rodiče věřili; též vychovatelé. V jeho okolí stávaly postavy posvátných dějin a ono bylo určeno duchem křesťanské tradice. Dětský jeho život uplynul v chráněné atmosféře křesťansky raženého světa. Věci, které k němu přistupovaly, byly vykládány z víry, a příběhy života byly z víry hodnoceny. Byl nesen vírou lidí, kteří mu byli ctihodnými a konal jejich víru s sebou.

Pak dětství přešlo. Onen ochranný obal se uvolnil . . . Věci k němu přistupovaly samy ze sebe a byly cizí výkladu z víry a mnohdy se mu i vzpíraly . . . Setkával se s lidmi jiné víry nebo i bez jakéhokoliv náboženského přesvědčení a viděl, že jsou přes to zdraví a silní k životu i k dílu; často hodni úcty a charakterní, někdy i ušlechtleji rostlí, svobodnějšího a odvážnějšího smýšlení, nežli jaké byl našel v dosahu církve . . . Viděl, že veliká díla kultury povstala často z docela jiného ducha, dalekého, ba nepřátelského duchu křesťanskému, a přece nebylo lze pochybovat o jejich plnosti a síle . . . Veřejný život, všeobecné lidské žití se rozvíjelo; jeho boje, úkoly, moře jeho příběhů a veliká

jeho moc. A stále zřetelněji bylo viděti, že mnohé z toho naprosto nebylo určováno křesťanstvím . . . Celý svět daleko široko odhalil se jako Kristu cizí; celý vesmír zdál se státi ku Kristu lhostejně — a křesťanství, a natož církve, jak stojí ve všedním dnu, to vše zdálo se snad v tom ohromném vesmíru jakousi malou zvláštností, slabou a přestárlou . . .

Tu bylo snad s tou vírou konec. Člověk ji nebez bolestí setřásl, aby nabyl svobody; nebo se víra rozplynula, a jednoho dne tu již nebylo nic . . .

Pak ale, možná po dlouhé době, přijde opětne setkání, a nám nelze zde sledovati všechny ty rozličné způsoby, jak se to může státi. Vše, co bylo naznačeno svrchu v oné prvé souvislosti, může se zde opakovati; jenomže ono vypořádávaní se, ono býti dařen pomocí a vzpírati se, býti dotčen a uhýbati se, nabývá zde jiného rázu, protože zde člověk všechno již jednou měl, anebo alespoň se to tak zdálo; protože se vším jsou spojeny vzpomínky, hluboké zkušenosti plné kouzla dětství, tísnivé dojmy, zlá zklamání a snad i vina.

Ale ze všeho toho dokonává se opětne ono rozhodující: Boží skutečnost se zhuští; Kristus stane se podstatným; smysl církve se osvětlí — až se konečně stane onen krok, který znovu naváže na víru.

Na této i oné cestě může tento krok býti pro každého zcela odlišný, podle toho, které skutečnosti člověk především zakusí a která ho vlastně volá. Snad jest to Kristus; jeho najde hledající nejprve; jeho pozná jako to nejmocnější a nejdůležitější; od něho vyjda najde Otce a k tomu objeví Církev... Anebo to jest Církev se svou nosnou skutečností a se svým obsahem plným smyslu, kterou člověk nejprve pochopí; ale ona ukazuje za sebe na Krista... Anebo to jest živý Bůh, který především tkví ve vědomí, a pak se ozřejmí, že jeho bohatství a pravdu lze slyšeti ryzí jen z úst Kristových, Kristus ale že jen v Církvi mluví v nerušené svobodě...

I zde nejsou žádné předepsané cesty. Bůh vede člověka, jak chce; ale i to již jest »vedením«, jak jednotlivce stvořil, jakého způsobu tento jest a v jakém okolí žije.

Snad ani nedorazí k opravdové roztržce s vírou dětských let. Jedno ale přináší s sebou krise dospívání vždycky: Víra, která dříve žila z prosté souvislosti a bezprostředním konáním víry spolu s rodiči neb učiteli, musí býti přestavěna. Dospívající člověk jí musí převzít na vlastní zodpovědnost. Již to nejsou učitel, otec, matka, přítel, okolí, kteří nesou vlastní zodpovědnost, nýbrž on sám. On sám to jest, který stojí vůči Kristu a Církvi a kterého ona volá svým slo-

vem v jeho svědomí, v němž nemůže býti nikým zastupován.

Toto přivlastnění si toho, co dříve bylo jenom přijímáno, toto vstoupení do vlastního stavu, toto přesunutí břemene zodpovědnosti z cizích ramen na vlastní — i to jest děj vzniku, přerodu a nového vzniku, který se může odbývatí jen v těžkých bojích a ve všech zkušenostech nejistoty, pochybnosti, opuštěnosti, dobývání a zakoušení, zachycení se a uklouznutí...

Jest ještě třetí možnost vzniku víry — snad ta nejtěžší. Když někdo sice vyrostl ve víře, ale víra, která jej obklopovala, byla mdlá; rodiče stáli jen zevně v náboženské formě a tradici, vnitřně však byli jejího ducha vzdáleni; učitelé a vychovatelé byli lhostejní, přijímali náboženství jen jako podmíněný zjev anebo nežili to, co vyznávali. Tu mladý člověk sice přijal v sebe slova, ale ta neměla žádného živého obsahu; naučil se myšlenkám, ale ty neměly žádné síly; v jeho světě stála znamení a posvátné postavy, ale byly to jen neskutečné stíny...

Anebo byla v jeho okolí sobě navzájem odporující náboženská stanoviska, takže časně uvykl více možnostem v náboženství a nenabyl žádné síly bezpodmínečnosti; anebo docela jedno stanovisko vinilo vždy druhé stanovisko z nesprávnosti, a člověk se tak stal skeptickým vůči každé náboženské skutečnosti, jakou lze pojmenovati a vyznávatí.

Když se pak tato víra, která bývala často jen zdáním víry, rozplynula, zůstala jen lhostejnost, chlad a skepse.

Takový náboženský stav jest skoro jako zkažená půda, na níž těžko co nového vyrostе. Myšlenky, slova, postavy, motivy, vše se stalo mdlým, prázdným, a to jest horší než otevřené odmítnutí neb úplná neznalost. A často musí tato půda dlouho ležeti ladem, nežli se stane znovu způsobilou, aby přijala živý zárodek skutečnosti víry.

Tu třeba mít trpělivost a mysliti si, že Bůh svého tvora nepustí z ruky.

Ať už se to děje tak anebo jakkoliv jinak. Cest k víře jest tolik, kolik jest lidí. To, co poznáváme jakožto pronikání a probojovávání člověka, jest po pravdě volání a vedení Boží. Bůh ale volá každého člověka jako takového, jakým jest v nejvlastnějším jádře jeho bytosti a na jeho zvláštní cestě.

Vždyť ale znamená státi se věřícím toto: Před člověkem, který stojí ve svém světě, zakořeněn ve středu svého vlastního bytí, odkudž svým působením zpracovává tento svět a zmocňuje se ho, povstává jiná skutečnost; před ním, v něm, neb nad ním, aneb ať jakkoliv to kdo vyjádří. Vždy jest to jiná skutečnost, z jiného světa, shůry, s druhé strany. Ona ho volá, a on ji má uznati a právě tím obětovati domýšlivou

soběstačnost a svěvládnost svého světa. Vždy to tak bývá, že »to tam na druhé straně« zesílí a nabude moci, moci pravdy, dobra, svatosti a neb jakkoliv, a žádá, aby to uznal. To ale jest oběť: Ve shonu vlastního žití uvolnění cizí skutečnost s oné strany. Jest to otřes a odvážný čin. Kristus pravil: »Kdo podrží svou duši, ztratí ji; kdo ale svou duši dá, ten jí nalezne«. To pak jest první ztráta duše: Uznati druhý střed, ba vlastní střed tam na druhé straně.

A nyní začíná boj těch »obou středů«. Dlouho to ještě trvá tak, že stojí proti sobě; že jeden druhému hledí takřka vzítí látku života; že oba chtějí mé srdce, oba k sobě přitahují mého ducha, mou sílu, mou krev. A pokračování víry znamená vypořádávání se těchto protějšků; znamená střídavě sebe ohrožovati, sebe napínati; přibližovati se a opět se vzdalovati — až oba středy ponenáhlu srostou v jeden a vznikne křesťanské žití, které lze nyní vyjádřiti slovem sv. Pavla: »Žiji, avšak nikoliv já, nýbrž Kristus žije ve mně«.

To jest pak jednota, která nesměšuje. Možnost napětí zůstává, neboť vždy jest Bůh ten druhý a Pánem; vždy jest Kristus ten, který přichází »shůry«, svrchovaný od Otce, a kterého nikdy nelze zplošnit na něco lidského. A přece jest tu opravdová jednota. Člověk není Bohem a Bůh není člověkem; a přece podstata křesťan-

ského žití tkví v tom, že člověk jest v Bohu a Bůh v člověku a to tím, že křesťan jest v Kristu. To jest jednota, pro jejíž vroucnost zkušenost toliko přirozená nepodává žádného pojmu.

2. VÍRA A JEJÍ OBSAH.

V předešlé úvaze byla řeč o tom, jak víra vzniká. Jak to, čemu se říká »víra«: živý přechod k Bohu, který volá skrze Krista; nabytí půdy a postavení se v Něm; napětíplná jednota toho, co jest shůry a co zdola, a co z této jednoty vzchází — jak toto vše, tento celek se uskutečňuje. Mluvili jsme o tom, jak to všechno začíná a různě začíná, podle způsobu a okolností člověka, o něžž se jedná. Pokusili jsme se především — protože zde lze začátek nejsnáze pochopiti — porozuměti onomu prvnímu vzniku v člověku, který ještě nikdy nebyl věřícím, nýbrž teprve později se jím stává; pak v onom, který vyrůstá v chráněné víře a který poneáhlu musí víru převzít na vlastní zodpovědnost; konečně v onom, který vyrůstá s nejasnými náboženskými představami, s vyprázdněnými obrazy víry, v rozervaném nebo nábožensky lhostejném ovzduší, a který nyní musí si hledati cestu k obnově v opravdové víře.

Viděli jsme, jak různé jsou tyto formy vzniku; jak se v nich uplatňují všechny rozmanitosti

jednotlivých vloh a osudů, že jsme si musili říci, že jest tolikero způsobů státi se věřícím, kolik jest lidí, které Bůh volá.

O obsahu víry nebylo dosud mnoho řeči — ale zdaž lze mluvit o víře, aniž by se mluvilo o tom, v co se věří a co víru vyplňuje?

Řeklo se ovšem, že konec konců nezáleží na tom, co někdo věří, ale aby to činil, a na opravdovosti a síle, s jakou se to děje. Osobní úroveň, energie, usebrání a prohloubení aktu jest prý to hlavní; obsah neznamená prý v základě nic nežli příležitost k tomu... Anebo se říká, že těch obsahů jest mnoho; různí lidé a různé doby věřili různě, ale ve všem tím hlavním a vlastním prý jest náboženská určitost, přesvědčení o něčem konečně svatém.

Nový zákon tak nemyslí. To, co on rozumí věrou, neznamená všeobecné náboženské chování, které by mohlo v sebe pojmouti nejrozličnější obsahy, tak jako třebaš abstraktní poznání může pojmouti všechny možné předměty a vždy zůstává »poznáním«. Víra jest jen jedna, a to výhradně. »Véra« není nadřazený pojem, který se hodí na mnoho pojmů podřízených, nýbrž jest jménem pro něco, co jest jen jedno: pro poměr člověka volaného milostí k Bohu, který mu v Kristu přichází vstříc. A máme-li dosti jasný pohled, vidíme brzy, že zdánlivá šíře a duchovost oné druhé představy o víře, o

níž jsme mluvili, není po pravdě leč slabostí srdce a nedostatkem vášnivosti ducha. Jen řekněme člověku, který byl svoje nitro a vše daroval člověku jinému, ne toliko úctu a přízeň, nýbrž lásku až do posledka, tělo i duši a všechno, co jest jeho — řekněme mu jednou: »Láska« jest všeobecné chování, které mohou míti k sobě lidé nejrozličnější, ty a tento a tamten druhý, a kdokoliv jiný! Hleděl by asi na nás bez porozumění a nechal by nás státi. Neboť co by měl odpověděti na slovo, které jeho nejvnitřnější city tak falšuje a uráží? Kdyby ale něco řekl, řekl by asi: Moje láska není přec případem! Nemám přece všeobecnou lásku, která se náhodou hodí na mne a na tam toho druhého! Moje láska jest láska k Němu a s ním stojí i padá. To jest její smělý čin a její drahocennost. Tento člověk zde jest mojí láskou! . . . Takový člověk by ihned porozuměl, kdybyste mu řekli, že víru nelze odloučiti od obsahu.

Víra jest obsahem víry. Jest určena tím, v co věří. Víra jest živoucí pohyb k Tomu, v koho se věří. Jest živoucí odpovědí na volání toho, který vystupuje ve Zjevení a milostí člověka k sobě přitahuje.

Kam tedy míří křesťanská víra? K živému Bohu, jenž se zjevuje v Kristu. Nikoliv k Bohu jen všeobecně, jak ho lze neurčitě tušiti, aneb jak se lze s ním někde setkávati. Nýbrž k Němu,

»jenž jest Bůh a Otec Ježíše Krista«.

Jak ale jest tento Bůh?

Miluje svět; stvořil jej a objímá jej svou péčí; proniká jím, a Vše v něm zůstává — ale přes to není světem, nýbrž stojí nezávisle od světa sám v sobě . . . Člověk přichází z Boha; žije v Bohu a trvá tím, že jde k Němu — nicméně však není Bohem. Bůh jest On — Sám . . . Bůh mluví ze všeho, co jest; všechno stvořené hlásá jeho slávu — nicméně však On jest jiný nežli vše stvořené a bytuje v tajemství nepřístupného světla . . . Blízko jest Bůh, všude zcela blízko; v nás jest, a my jsme v Něm — a přece jest nezměřitelně veliká »absolutní« vzdálenost člověka od Něho, jakmile vychází sám od sebe . . . Bůh jest náš původ a věčné místo našeho bytí; náš domov a náš cíl — a přece jest cizí; tak cizí, že naše bytí se mu vzpírá . . .

Nikoliv jen prostě tak, ale pln protikladů a tajemství rýsuje se obraz Boží před námi. A jaký jest On, taková jest také naše víra v něj: důvěrné náležení a přemáhání cizoty; touha a odpor; blízkost a dálka; známost a neznámost. Plna protikladů jest naše víra, plna smělosti, a nelze jí uvéstí na jeden pojem. Jest taková, jak se nám jeví Bůh sám. Teprve jakou měrou obraz Boží se nám stává prostším a jednoznačnějším, tou měrou také naše věření se stává prostším a jednoznačnějším. Rostoucí prostota

obrazu Božího — je-li to opravdová prostota, totiž zahrnutí plností v živou jednotu — jest rostoucí prostotou víry. Víra zralých lidí, víra lidí, kteří vyrostli Bohu vstříc, víra velikých křesťanů jest docela prostá. Ale jest to prostota světla, která ve své jasnosti skrývá všechno bohatství barev. Konec, nikoliv začátek.

Ale musíme blíže přihlédnouti. Tento živý Bůh, který nám vychází vstříc z Krista, z jeho slov, jeho chování, jeho bytí — kdo jest to?

Otázka po Kdo jest otázkou po tváři. Když člověka volám, obrátí ke mně svou tvář. V tom, že se na mne dívá a dává na mne pozor, se mi otvírá. Pak tu stojí jeho Kdo, jako jeho Já, obráceno ke mně; na mne své Ty hledíc a ke mně mluvíc. Můj poměr k němu jde od tváře k tváři. Kdo ale jest Bůh? Jaká to tvář se ke mně obrací, když jej volám? Nebo abych to vyjádřil správněji a uctivěji: Jaká to tvář se ke mně obrací a působí, že ji mohu volati tím, že volá mne?

Tu se ukazuje něco tajemného. Když hluboko nasloucháme slovům, která mluví »Ježíš«, způsobu, jak on se obrací k »Bohu«, jak se v Něm a vůči Němu pohybuje; když dáváme pozor na to, jak v celku jeho bytí, jeho mluvy, jeho ovzduší Bůh se vynořuje, musíme říci: Zde jest tvář více.

Jest tu ona tvář, která jest míněná, když Je-

žíš mluví o »Otcí«: Čníci ve své velebnosti; Začátek i Konec všeho; Tvůrce, Vladař, Prozřetelnost, Vůdce k cíli, Dokonavatel věčného úradku. Od něho pochází vše. K němu jest všechno obráceno. Otčenáš vyjadřuje vztah k Němu. Podobenství o něm mluví... Jest tu ale také ona tvář, která se vynoří, když Ježíš říká: »Já«. Třebas když stojí tváří v tvář Otcí, vzýváje ho, bera na sebe jeho vůli. Když říká: Já a otec jedno jsme, a když přec jsa poslušen vykonává otcovu vůli, která k němu mluví. A zase, když klade důraz na to, že Nikdo neví o Otcí, leč skrze něj. Zde jest jiná tvář, jinak uzpůsobená, jinak obrácená. Jmenuje se »Syn« a »Slovo«... A ještě třetí tvář se rýsuje, když Kristus mluví o Utěšiteli, kterého pošle od Otce; o Duchu, který bude uváděti v jeho pravdy, který z jeho vezme a dá to lidem; který učí lidi se modlití a říkati »Abba, Otče« a mluvití »Pane Ježíši«, a »vydávati svědectví«. Nezaměnitelně odlišné jest toto Kdo vůči oběma oněm druhým. Jiný Někdo; jiné rysy jeho tváře; jiný jeho pohled; jiný dech, který od něho vychází a pohyb, v němž stojí.

Ti všichni ale nestojí vedle sebe, nýbrž Jeden jest v Druhém: Otec jest sám sebou jen tím, že jest Otcem Syna. Jen skrze Syna jest nám zjevným; jen skrze Syna vede cesta k němu... Syn jest slávou Otcovou; vycházeje od Něho a k Ně-

mu obrácen a celým jeho životem jest, plniti vůli Otcovu . . . V Duchu však Otec a Syn na sebe patří. Od Otce nám ho posílá Syn, a v Duchu se nám ta svatá Dvojice stává přístupnou, poznatelnou a naší.

Ve vši své rozmanitosti jsou jedno: V jednotě stejného božského žití: Jeden Bůh, jeden Tvůrce, jeden Pán.

Věřiti pak znamená věřiti v tohoto Boha. Křesťanská víra směřuje k tváři Boží; ale tak, jak jest. Víra jest taková, jako jest Ten, na něž se obrací. Jest to spojitost, společenství s Bohem, Jediným a Trojjediným. Tak zrcadlí jeho podstatu.

Jak se říká v Písmě Svatém onomu ději, v němž se zakládá poměr víry a v němž vzniká ten nový život? Znovuzrození. To není míněno poeticky, nebo jakkoliv jinak nejasně, nýbrž chce to býti přijato zcela určitě a opravdově. Počátek víry znamená, že člověk jest zabírán v tvůrčí lůno Boží. V němž umírá v jistém smyslu staré žití a vzniká nové. Tento nově počatý život přichází z Boha samotného a znamená, že věřící se stává do jisté míry jedné krve s Bohem. (Proto Svatý Pavel tak úzce spojuje víru se křtem, který jest svátostí znovuzrození, že tento se jeví takřka dokonáním, ztělesněním, jednoznačným uskutečněním víry.)

Toto božské příbuzenství vyvíjí se ve vztahu

ke třem božským osobám. Ve víře má křesťan společenství s Otcem jako jeho syn, jeho dce-
ra. V ní se sklání před Otcovou Velebností; v
ní dává vše, co má, v Jeho ochranu a řízení
a přijímá vůli Otcovu: Smýšlení Otčenáše...
To vše, ale tím, že víra má styk se Synem; neb
jen v Kristu lze mu viděti otce a k Synu musí
jít, kdo chce jít k Otci. Poměr víry ke Kristu
samotnému má však svůj vlastní ráz. Tvoří no-
vé příbuzenství s Bohem. Kristus jest naším
bratrem a stojíme k němu jakožto »k prvoroz-
nému mezi mnoha sourozenci«. Jest náš Mistr,
který nás z dokonalosti své lásky učí cestám.
Jest Vůdcem, kterého máme následovati. On
jest Ten, který pro nás podstoupil smrt a který
se nás proměněnou podobou své bytosti naskr-
ze zmocňuje, který nás touto podobou přetváří
a vpřádá v bytosti nového člověka, v jednotu
svého tajuplného života, v nové stvoření... A
zase jiný jest náš poměr víry k Duchu. On jest
vnitřní Utěšitel; ten, který osvětluje mysl a
srdce. Ten, který působí, že Kristus jest v nás.
Ten, který nás učí mluvit, modlit se, vyznáva-
ti a bojovati. On jest Plamen, Vichr, Světlo,
Páska, Pouto...

Pokaždé to jest víra; ale pokaždé jiná její podo-
ba. Pokaždé uskutečnění příbuzenství s Bohem,
ale vždy s jiným božským příbuzným. Jiná jest
víra Otcova, jiná víra Synova, jiná víra Ducha

Svatého. Ale žádnou nelze odloučiti od těch druhých. Vždy nese a otvírá a proniká jedna druhou. Neboť tyto podoby víry jsou konec konců toliko j e d i n o u věrou, tak jako tři božské osoby jsou j e n j e d i n ý Bůh.

Jsou to věci hluboké. A čím více kdo u víře roste, tím jasněji, tím zářivěji, tím intenzivněji vystupují v ní Boží tváře. Tím zřetelněji určují pohyb víry: Jejich odlišnost, jejich vzájemný vztah a jejich Jednota.

A i v tom tomu bývá u různých lidí různě. U jednoho se roznítí nejdříve víra vůči Otci; snad ani o tom neví, že již teď má tohoto Otce jen skrze Krista. Státí v ochraně Otce znamená pro něj víru po výtce. Odtud vyvíjí se víra dále a dostane se poněkud k druhým tvářím Božím . . . Druhý střetne se nejprve s Kristem, s jeho postavou v dějinách, s jeho slovem v Písmě a Kristus mu ukazuje k Otci a k Duchu . . . Jiný zase chopí se nejprve děl Ducha, postav svatosti, hlasu Církve. Tam pocítí nejprve sílu božského a skrze všechny podmíněnosti záruku nepodmíněnosti, takže může zde vysloviti věčné slovo úvazku víry. A teprve odtud se mu ukáže Syn a Otec.

V tom není žádných zákonů. Bůh volá každého zvláštností jeho povahy a jeho životní sudby.

Z němčiny přeložila O. Pastorová.

JOSEF DROZD

JAKOB BALMES

Jakob Balmes narodil se v Katalonském městě Vich ve Španělich 28. srpna 1810. Otec jeho byl chudý kožišník, ale rozumný a poctivý muž. Matka vyznamenávala se velmi odhodlanou povahou a vychovávala své děti se vši oddaností mateřské, zbožným smýšlením upevněné lásky. Tato silná žena vstúpila svému synu hluboký cit pro věci božské i velkou lásku k nejsvětější Rodičce Boží. Každého jitra dle tamního obyčeje byla přítomná mši sv. v kostele sv. Domínika a před oltářem sv. Tomáše Akvinského, ochránce študujících, hojnou modlitbou vyžádala synu svému umění a svatost života.

Město Vich ležící u paty Pyrenejí jest sídlem biskupa, obyvatelé jsou pracovití, průmyslní, vůbec zámožní a spokojeni. Církevní slavnosti jsou takřka jejich jediným vyražením. Mezi těmito lidmi započal Balmes svůj život. Od nejprvnějších let projevoval neobyčejnou živost ducha; a však časným pěstováním hlubokého citu náboženského proměnila se povaha jeho v jakousi vážnost. Již v sedmém roku stáří svého počal se přiučovati řeči latinské. V biskupském

semináři svého rodiště odbyl šest latinských škol a pak po tříletém běhu filosofickém obrátil se k bohosloví. Určen k stavu duchovnímu a od Boha k tomu také povolán hleděl si přísných mravů. Nebyl od žádného na jiném místě vidán, než v domě otcovském, v kostele, semináři, v tom neb onom klášteře a v biskupské knihovně, kterou vždy teprv před jejím uzavíráním opouštěl. Pro chudobu svých rodičů nebyl by se žák Vichského semináře dokonalého vývinu svého vtipu dočkal, kdyby mu církev nebyla zaopatřila prostředků. Čtrnáctiletý jinoch tonsurou přijat do stavu klerikálního, podělen byl malým beneficiem. Pilností a pokroky učiněnými prokázal se nadějný jinoch hodným užívaného dobrodiní. Svou výtečností obrátil na sebe pozornost biskupovu a následkem toho zdarma opatřeno jemu od biskupa místo v kolleji sv. Karla Boromejského na universitě v Cerveře. Toť stalo se roku 1826. Balmes dosáhl 16tý rok věku svého. Jako ve Vichu, i zde vzbudil jeho neobyčejný vtíp všeobecnou pozornost a obdivení. On však miloval samotu a neustále se obíral vědami. Velmi opatrný v tom, co by měl voliti ku čtení, přemýšlel ještě více než čítal. Vynasnažoval se na dané otázky odpověděti dříve sám, než byl četl jich rozluštění. V 17. roce nemocí ochuravěl na prsa, opět se však uzdravil,

což bylo na universitě slaveno velkou mší sv. co díkem Bohu za jeho uzdravení 13. června 1828. Neduhem tímto bylo ale zdraví jeho podkopáno.

Sedm roků vzdělával se Balmes v Cerverě, a čtyry z těchto roků věnoval študování sv. Tomáše Akvinského. »Summa Theologica« hlavní dílo tohoto sv. Otce církevního bylo základem jeho učenosti a spolu nevyčerpatelným pramenem bohoslovecké, filosofické a politické vědomosti. Nad míru bystrá paměť napomáhala ostrovtipu a jasné soudnosti jemu od Boha propůjčené. V krátkém čase naučil se také řeči francouzské a mohl vyučovati. V 23. roce s latinskou řečí tak seznámen byl jako se svou mateřskou. Co Licenciat v bohosloví opustil universitu r. 1833. Navrátiv se v své rodiště podrobil se zkoušce, by dosáhnul uprázdněného místa kanovníckého. Uděluje se taková důstojnost ve Španělských těch, kdož při zkoušce vědou, výmluvností, nábožností a ctnostmi vynikají. Balmes náš byl oblibován pro vysoký stupeň své vzdělanosti, i ačkoliv kanovníctví staršímu ucházeči J. Solerovi uděleno bylo, rozšířila se slavná pověst o mladém licenciátu. Brzy na to přijal posvěcení na kněžství, k němužto se připravoval stodenním cvičením duchovním. Po vysvěcení tázal se biskup po jeho přání. Balmes prosil o ustanove-

ní v duchovní správě. Biskup jemu ale radil, aby se navrátil na universitu k vyššímu vzdělávání a pěstování vtipu. Načež opět v městě Cervere strávil dvě leta u velké činnosti.

Tu ale přestal býti obyčejným žákem. Duch jeho vyšinul se daleko nad školské vzdělání. Častěji zastupoval též profesorů na universitě. Stejným časem nezůstalo jemu neznámo politické pohnutí a rozkvašenost ve Španělsku. Pilným študováním hluboce nahlédl v její prameny a navzdor své mladosti a své živé povaze zachoval vždy necbyčejnou mírnost spojenou s rozumnou rozvahou o věci té, takže všeho politického blouznění se vystříhal, ačkoliv tomu nezřídka i velcí a dobře smýšlející mužové podléhají. Při tom byl dle obecné povahy Španělův velmi opatrný a zdrženlivý. Tak praví o něm Soler, jenž jeho život sepsal: »Nižádné slovo z jeho úst nevyšlo, kteréž by zavdalo příčinu říci o něm, že by byl více neb méně liberálním, že by se k té neb oné straně přiznával. On nevyzrazoval ledakomu své smýšlení. Kdybychom nebrali ohled na jeho spisovatelskou činnost v oboru politickém, kdež jeví pevné a hluboké přesvědčení o věci té, zajisté nemohli bychom ani tušiti, jakého přesvědčení on byl. Tak mírně se choval. R. 1835 ucházel se s mnohými jinými o čestný diplom doktorský, kterýž universita každoroč-

ně podávala jednomu z nejschopnějších svých žáků. Balmes jej obdržel. Titul doktorský byl jemu odměnou posledního vítězství na těchto školách. Tím ukončena dráha jeho na vysokých školách v Cervere. I odebral se zpět do svého rodiště a věnoval ještě čtyři léta soukromému se vzdělávání. Avšak délkou času mu to způsobilo nelibost, an se nuzně živil soukromým vyučováním, častěji dosti špatně odměněným. Nenalez pak ve své diecesi žádoucího uznání, s křesťanskou trpělivostí snášel obtíž svého postavení; avšak i to přispělo k vyvinutí duševních jeho sil a k dobrému používání hřiven jemu od Boha milostivě propůjčených.

R. 1837 zařídilo se ve Vichu učení matematiké; on žádal o to učitelské místo, nevěda, co by lepšího očekával. Vědy pozitivní se mu líbily; dostál výborně úřadu svému. Neohlížeje se na vnitřní nepokoje, které tehdejší Španělsko rozrývaly, seznámil se snad se všemi odvětvími lidského umění. Přece ale nezanedbal příležitosti seznámiti se s událostmi onoho času a získal pak onu praktickou, času přiměřenou zkušenost a moudrost, kteráž ve spisech složená znamenitě posloužila k jeho oslavě.

Časem hřmot válečný vnikl až do oné skrytosti a osamělosti, kde Balmes mladé žáky své okolo sebe shromažďoval. Jeho vyučování bývalo

nejednou přetrženo zvoněním na poplach. Bylo-li možná pokračovati, neustal; nebylo-li to lze, odebral se učitel se žáky tiše ve své obydlí. Z tohoto času sděluje nám Soler následující věci: »Balmes neměl skoro žádných kněh. Vše zdálo se na odpor býti jeho studiím, politické poměry, místo, kde se nacházel i stav jeho rodiny. Častěji událo se, že strávil mnoho hodin přemýšlením sám a beze světla, zvláště za zimních večerů. Častěji říkával, aby se čtení s užitkem neminulo, že následovati musí další přemýšlení a vnitřní uvážení; jakož tělesné zažívání pokrmů mnoho hodin požaduje. Na svých procházkách vyhýbal se místům, která hojně od lidu byla navštěvována. I při svých duchovních cvičeních miloval samotu a skrytost. Den co den sloužil sv. mši a navštěvoval ve vzdáleném kostelu Nejsv. Svátost oltářní. Co zbožný křesťan vyhledával pilně posilu vnitřní modlitby, ačkoliv spojena s mnohým přemýšlením o vědeckých věcech více méně stálým jeho zaměstnáním byla.« Rád a velmi často čítal knihy Následování Krista Tomáše Kempenského a s láskou křesťana, učenice a vlastence klasické asketické knihy Španělských spisovatelů. »Vy víte,« pravil jednou k dvěma svým přátelům, »že víra hluboce ukotvena jest v srdci mém: a přece kdykoliv přečtu špatnou a zapovězenou knihu, cítím

potřebu, abych opět občerstvil se čtením sv. Písma, kněh o následování Krista, aneb spisů Ludvíka z Granady. Co se asi děje v myslích nezkušených jinochů, kteří vše čísti se opovažují bez rozvážení a bez ohražení se proti nebezpečí? Tato myšlenka naplňuje mne strachem. A co neblahého z toho pochází pro veřejnou mravopolečnost?«

Z počátku r. 1839. vypsána byla cena na nejlepší spis o církevním celibátu od církevního časopisu Madridského: *El Madrileño católico*. Balmes tehdaž neznámý zaslal práci a obdržel cenu, kteráž ovšem pozůstávala jen v té cti, že jeho pojednání přijato bylo do onoho časopisu. Tohož času zemřela jeho matka. Tato paní, kteráž nikdy dříve ani ústa neotevřela k pochválení svého syna, skonala po vyřknutí těchto slov: »Můj synu, svět mnoho mluviti bude o tobě.« Dílo její bylo dokonáno. Onen záček, kteréhož byla sv. Tomáši Akvinskému obětovala, dosáhl věku, kde mohl započítí díla veliká. A protož nám nyní jen pozůstává jej provázeti na spisovatelské dráze jeho, kteráž bohužel brzy se ukončila.

Strana konservativní byla onoho času ve Španělsku Esparterem od vlády vypuzena. Revoluční strana s velkým křikem žádala oloupení církve o její statky. Marně ozývaly se hlasy s

kazatelen a v časopisech proti tomuto počínání. V oné době největší rozkvašenosti objevila se brožurka: »Poznámky o důležitosti církevních statků pro poměry společenské, politické a hospodářské.« Vyšla tiskem v nepatrném městě Katalonském a podepsané jméno spisovatelovo bylo zcela neznámo: ale na každé stránce jevila se výmluvnost, filosofie a učenost neobyčejná. Sotva byli zastupitelé političtí strany konservativní nahlédli v brožurku, stal se její spisovatel znamenitým mužem. Martinez de la Rosa předčítal celé stránky v shromáždění Kortesů. Španělsko s podivením dovídalo se, že jejím původcem jest mladý kněz jménem Jokob Balmes.

Na radu svých přátel odstěhoval se Balmes do Barcelony, tu vydal výtečný politický spis: »Úvahy o stavu Španělska«, čelící proti Esparteru, jenž tehdáž na vrcholí své slávy stál. Nemalé bylo to odvážení, v takovém času uveřejnění náhledy své. Balmes pravil později o tom spisu: »Touto prací neujal jsem se hájiti královnu Kristinu; neb málo mně záleží na osobách; ale zastával jsem zdravé náboženské a monarchické náhledy a pravdy. Ačkoliv tenkrát zjevné byly snahy revoluce a ctižádostivého Espartera, dokládal jsem nutnost, že vláda musí ostati v královských rukou. Svobodně jsem

mluvil ve prospěch Karlistů, an jsem uznal co v jich přesvědčení a záměrech pravého bylo, a již tehdy pravil, co dnešního dne opakují: že se u nás žádná politická soustava neupevní, kteráž jim značného podílu ve vládě nepopřeje. An jsem takto mluvil, byli právě Karlisté podlehlí a revoluce jásala nad vítězstvím.«

Než politika neměla býti jediným oborem vědeckým, jehožto vzděláním vydobyl sobě slávu znamenitého spisovatele. Byla a zůstala mu věcí vedlejší, které sobě všimnul jen následkem událostí oné doby.

Již dlouho před tím obíral se jinou větší prací, ku kteréž příležitost jemu zavládl spis Guizotův o civilizaci Evropské. Práce jeho vyšla pod názvem. »Protestantism přirovnaný ku katolictví v poměru k civilisaci evropské.« Stejnou dobou obstaral přítel jeho v Paříži vydání španělského spisu jeho v řeči francouzské. Tímto dílem stal se Balmes znamenitým. Francouzi stavěli jej po boku Chataubriandovi, Bonaldovi a hraběti z Maistre. Se svým nakladatelem odebral se téhož času do Paříže a do Anglie, kdež ve spojení vstoupil s muži znamenitými. V říjnu r. 1841 navrátil se do Barcelony po krátkém pobytu v Madridě. Po svém návratu do své otčiny střžen byl tajnou policií Esparterovou.

Náhledy jeho příznivé královské moci, horlení

jeho ve prospěch církve, kterouž onen diktátor pronásledoval, vše to postačilo, by povznesla se naň žaloba, že ve Francouzsku hleděl se spojití s vypovězenci konservativní strany. Toto domnění nepravé a bezdůvodné nemělo žádných následků. Balmes sám o sobě jednal a veřejně vystoupil. Jak neunavně proti revoluci a bezbožnosti bojoval, o tom svědčí časopisy jím redigované: *La Civilisation* a *La Sociedad*, do kterýchž větším dílem sám články sepísoval. Již dříve přeložil v španělskou řeč: *Rozjímání sv. Františka Saleského* a uspořádal knihu pod názvem: »Vyučování dítek v náboženství«, kteráž pro svou jednoduchost a přiměřenost všudy se rozšířila, kde španělsky se mluví (zvláště v jižní Americe).

V občanských válkách bylo město Barcelona třikrát obléháno a v poslední době bylo všemi hrůzami navštíveno, kteréž v zápětí jdou vnitřním rozbrojům. Ani tím se nedal Balmes vytrhnouti ze svých studií a rozjímání, podoben Archimedu Syrakusskému výtečností ducha i povahou, ačkoliv do malé komůrky nejvyššího podnebí, kde on studoval, střechou puma prorazila a na pochovku spadla. Mimo breviáře a sv. Písmo žádných kněh nemaje, pracoval v onom bouřlivém času svou populární logiku, kteráž vyšla pod názvem: »Navedení, jak máme mysletí a soudi-

ti«, r. 1845. Po svrhnutí Espartera byl Balmes co znamenitá a proslulá osoba povolán do Madridu, kdež se obíral nejprve vydáváním časopisu: *El pensamiento de la Nation*, a vešel s osobami nejznamenitějšími v úzké spojení. Jeho jediná snaha byla, sloužit náboženským účelům, hájit církev, vládě smířit politické strany, a navrátit otčině pokoj. K tomu cíli zdálo se jemu býti nejvydatnějším prostředkem zasnoubení mladé královny Isabely s nejstarším synem Don Carla. Vliv jeho byl nesmírný. Nejvznešenější velmožové a všichni přívrženci konservativní strany stáli mu po boku. Viluma jej podporoval. Prodej církevních statků zastaven byl jeho sprostředkováním. Navarez byl srozuměn. V květnu r. 1845 byl Balmes poslán k Don Carlovi, by přispěl k zamýšlenému smíření. Přiměl jej k tomu, že tento odřekl se královského titulu a svá práva přenesl na svého syna, kterýž přijal na se jméno hraběte Montemolinského. To tak dobře započaté dílo v nívec uvedeno bylo pletichami francouzského dvora. Toť naplnilo žalem a lítostí Balmesa, takže si umínil opustiti dráhu politickou. Odešel z Madridu na venkov, kdež poslední část života svého psal díla filosofická: »*Filosofia fundamental*« a »*Filosofia elemental*«.

Konečně chopil se pera, aby sepsal brožurku

pod jménem »Pius IX.«, v kteréž mluví o svých nadějích pro budoucnost. K přání blahoslaveného arcibiskupa Pařížského d'Affra, přeložil svou rukověť filosofie také do latinské řeči, aby se jí v bohosloveckých seminářích Francie užívatí mohlo.

V květnu r. 1848. odebral se Balmes, k radě svých lékařů do svého rodiště, aby se posílil mezi vrchy čerstvým a svěžím vzduchem. V domě kanovníka Solera jemu se vši laskavostí poslouženo. — Bohužel pozdě přišla pomoc; slabé jeho tělo podlehnouti muselo po nesmírném ducha namáhání. Nezhojitelným plicním neduhem přiveden jest na kraj hrobu. V den Božího Těla zaopatřen byl svátostmi umírajících, kterých s velkou nábožností přijal. V nejtěžších bolestech nevyšlo ani jediné žaloby z úst jeho. Dvě hodiny před svou smrtí vyjevil s upřímnou bolestí city kající svého srdce. V posledním okamžení svého života upnul zraky své na obraz Matky Boží a odevzdav duši svou do rukou blahoslavené Panny, by ona nejvyššímu soudci ji představila, skončil 9. června 1848 odpoledne o třetí hodině.

Tato náhlá smrt Balmesa působila velké hnutí ve Španělech. Odpůrcové jeho v politice uznali zásluhy muže neobyčejného. Každý Španěl viděl se ctěna slávou. V rodišti jeho připraven mu

pohřeb s knížecím leskem. Zastupitelstvo civilních i vojenských úřadů a bezmála všichni obyvatelé doprovodili jej. Biskup sám sloužil slavné requiem. Čtyry dny po jeho smrti uzavřela městská rada veřejné místo pojmenovati jeho jménem. Také na jiných místech sloužili zaň slavné requiem. Řečníci měli za této příležitosti slavné řeči. V celém Španělsku zavedla se sbírka, by se postavil řádný pomník oslavenému hájiteli katolické víry, křesťanskému filosofovi, nábožnému a výtečnému spisovateli Jakobovi Balmesovi.

Nebažil po čestném vyznamenání a po důstojnostech, ač mu bylo snadné dosáhnouti vysokých hodností. Zůstal až ku konci svého života prostým světským knězem. Avšak již za živobytí jeho došly zásluhy jeho částečného uznání. V krátké době před svou smrtí byl vyvolen za člena královské Akademie věd. Papežský nuntius v Madridu Msgr Brunelli pojmenoval jej církevním otcem našeho věku a papežové Řehoř XVI. i Pius IX. osvědčili jemu, jak velice sobě váží jeho spisů. Na smrtelném loži poctěn jest listem sv. Otce, v kterémž tento jemu vyjevil přání poučenu býti od něho o stavu věcí církevněpolitických ve Španělsku. Nemohl ovšem tehdaž vyhověti tomuto čestnému vyzvání. Nástiny životopisné o zemřelém krásně nám po-

pisují líbeznost jeho povahy, sílu ducha, svědomité vykonávání kněžských povinností, podivuhodnou vytrvalost, srdečnou upřímnost, bystrou soudnost, útrpnost k chudým, lásku k přátelům i příbuzným.

Všickni počítají jej k nejhodnějším a nejvznešenějším mužům věku našeho. Co asi o něm a jeho činnosti říci se dá, bude jak myslím v následujících slovech obsaženo.

Nejprve musíme obdivovati velikost jeho ducha, kteráž všechny vědy mu učinila přístupné a jej úplně s nimi seznámila. Bohoslovec, filosof, státník, historik, matematik, důkladný znalec umění zdá se k tomu býti určen, všudy katolické věci dobýti vítězství. Bojoval všemi zbraněmi civilisace evropské v prospěch církve, maje mimo všestranné vědecké vzdělání také bystrý rozum a trefnou soudnost.

Neméně podivuhodná jest jeho neochabující pilnost a vytrvalost, kteráž jemu byla usnadnila, že za krátký čas svého života se všemi vědami se seznámil. Ve spisech jeho ničeho není povrchně podáno, vše jest ovoce dlouhých a hlubokých studií.

Nejvíce ale podivení hodno jest, že působení soukromého kněze takových účinků mělo u vrstevníků. Jeden z jeho životopisů píše o něm: »Balmes byl učitelem celého španělského národa;

on náboženství, politice a filosofii ve Španělich vykázal novou cestu a mnohé přivedl opět k pravdě. On k sebevědomí přivedl katolického ducha ve Španělich a sám dokázal, čehož v Německu a jinde celé spolky dosáhnouti usilovaly. Blahodějný vliv jeho činnosti jevil se i v politických událostech a nařízeních španělské vlády. Jemu namnoze byla zásluha přičítána, že poslední francouzská revoluce nevníkla do Španěl, že vláda v r. 1848. hotova byla papeži přispěti ku pomoci, že se konservativní zásady v shromáždění Cortesů zmáhaly, že ve Španělsku prosvítla naděje k ukončení neblahé revoluce. Jisté jest, že Balmes účinkoval blaze na všeobecné smýšlení ve Španělsku. Jestli se podařilo tomuto národu opět najíti pravou cestu, z které se uchýlil; jestli staré, pravověrné podání katolické u něho důvěry a úcty nabylo: zásluhu toho směle Jakobovi Balmesu přičítati můžeme. Snad právě jeho brzká smrt čerstvěji cestu razila pravdám od něho hlásaným. Smrt jeho jakoby zmnohonásobila ovoce účinnivého života jeho. Bůh ale, kterýž jemu světlo propůjčil katolické vědy, dle prozřetelnosti své postará se, aby se lesk a sláva tohoto světla nejen ve Španělsku udržela, nýbrž i u jiných národů se rozšířila.

Původně v Časopisu pro katol. duchovenstvo
roč. 1861, za redakce Karla Vinařického.

MARIA GUTBERLET

Advent

Opadla už svatodušní hojnost, tiše vybledl sváteční lesk, který se zachvěl v tak ohromující nádheře o svátcích Ducha, vynášeje nás do výšek nadšení a vzletu; ochladl už žár v dlouhé řadě dnů, které leží mezi Letnicemi a Adventem. A když v první neděli církevního roku doléhá k našemu uchu evangelium o konci světa, tu znenadání nastal všední den, střízlivý a chladný den práce, v němž všechny věci dostaly jinou tvář.

Beze všeho vzmachu stojím před skutečnostmi, které teď už nejsou zkrášleny a ozářeny ohněm naší vnitřní radosti. Zdají se nám neladnými, nespořádanými, hranatými a tvrdými a nemotornými. Jako by to slunce, které před chvílí ještě ztápělo bohatou letní krajinu do teplých barev, bylo se skrylo; jako olověná tíha to teď leží na lesích a lukách. Takřka nesnesitelné jest to ovzduší neosobního chladu a věcnosti, které leží na všech věcech, teď, kdy se nám už nedaří, spojití je smělým vzmachem v jednotu. — Ostýchavost a jakási ochromující skleslost chce v nás vystoupiti, jakési zklamání, které bere všech-

nu sílu k činu. Vždyť až dosud byli jsme nesení, a teď máme sami státi a kráčet. Plny úzkosti hledají naše oči slunce. Jak statečně a cílevědomě se to kráčelo, dokud svítilo. Ale teď je všechno cizí a nepřátelské, málem jsme ztratili svou cestu.

A tu kráčí přes hory Paní v prostém šatě, spěchajíc, jistým krokem a přece s poklidnou mírností. Nohy zraněné ostrým kamením jí sice krvácejí, ale přes to kráčí radostně, jako by toho necítila, a v jejích ušlechtilých pohybech zračí se ostražitá opatrnost, jako by nesla nějaké drahocenné břímě. Jest to Panna, která jde navštívit Alžbětu, Panna Bohem vyvolená, která se neostýchá konati nepatrné všední práce, věrně pomáhati a pokojně sloužiti. Dotkly se jí radosti Věčného, ale to jí není na překážku, aby nebyla otevřena světu. Není jen nebeskou Nevěstou a líbeznou pannou, nikoliv, jest též — a to jest útěchou pro mnoho dnešních žen — ženou statečnou, nositelkou spásy. Není jen děvečkou, křehkým poupětem, jak ji vidí Rafael nebo Fra Angelico — tím jest též, ale nikoliv pouze tím — nikoliv, také Dürer ji vidí správně, když nám ji ukazuje jako mocnou královnu, statečnou a přísnou ženu, plně rozvitý květ, který co nevidět přinese ušlechtilý plod.

Učí nás, abychom stáli v úvazku k pozemským věcem, a přece byli nesení Bohem, v žáru, kte-

rý není z této země, který však nechává v plné platnosti zodpovědnost za všechno pozemské. To jest pravý řád a pravá pokora, která konec konců není ničím jiným nežli pravdivým, nezastřeným viděním sebe, věcí a Boha.

A toto pravdivé vidění požaduje od nás opravdové konání: adventní práci. Pahrby mají být srovnány a dolíky vyplněny! Žádné změkčilé nebo povrchní nadšení nemá při tom zastíratí a smazávati obrysy věcí. Chceme viděti jasně a přiložiti olovnicí k své duši, zdali jest rovná a v pravém úhlu. — A pak, když jsme se stali širými a volnými, pak uvidíme s bolestí a jasně, budeme musiti viděti svou vlastní prázdnotu tvorů — že sami ze sebe nejsme nic. Pak procítne a vztyčí se v nás ta veliká, jediná touha po Bohu, touha Israele po Vykupiteli: Přijď, ó přijď Emmanueli, po tobě touží tvůj Israel. I otevře se nám širá vidina a vidíme všechny národy světa, jak útočí na nebe, nařikajíce v chmurných akordech: V hříchu a bídě úpíme, úpíme k Tobě v nebesích. Tu najednou slunce prorazí mraky. Jásavě to zazní vítězným dur: Vesel se, vesel se, Israeli, brzy přijde tvůj Emmanuel. — Ale ještě není den radosti. Čtyři tisíce let čekali národové na Vykupitele, čtyři tisíce let ve vyhnanství a chladu.

Ale pak, když nastane ona Noc, která nám přinese ten nejzářivější den, pak zazpíváme v já-

savém vytržení *in dulci jubilo* — ve sladkém já-
sotu! Naší radosti a svatému nadšení dodá ale
pravé nosnosti a vítězné moci teprve to, že jsme
před tím střízlivě konali svou práci. Teprve pak
má naše vánoční radost ten pravý zvuk, když
jsme před tím konali adventní práci.

Z němč. O. Pastorová.

MARtha ROHRBACH

VEČER MILOSTI

Člověk se stává prostým.

V rovnováze

visí všechno bytí.

Světlo padá dovnitř

Zaskví se chléb.

Malou se stává smrt.

Velkým se stává život,

který byl obětován.

ZNOVA NABYTÝ ŽIVOT

Ještě se chvějí konečky prstů od smrtícího sáhnutí na kořen,
a již se zase do celku zavěšují vnitřní údolí.
Stéká to s hor, které stojí teď tmavější a trvanlivější.
Oko se s jistotou usebírá ve svém středu,
z odumřelých úst se dere výkřik života,
a šíp hlouběji sevřené síly
vystřelí pevně do času a hledí ostře do zlatého terče.

Z němč. Otilie Pastorová.

Fine BAYER

ČERNÁ HODINKA

*Zimního dne milé podarování,
tichá hodina mého slavení
když soumrak svůj závoj
položí na ruce prací zemdlené.*

*Pojď do mé malé jizby
slyšíš zpěv mých kamen,
bzučení i v zimě se těšících much,
víš, co to jest býti doma ?*

*Zcela doma - žádná žhavá touha
nevábí mne nazpět do světa,
má přání tiše dohořívají,
cítím klid, jak do hloubky se prostírá.*

Z němč. Otilie Pastorová.

Henri Hoppenot: **Návrat**

Dlouho jsem žil s věcmi, to jest, když jsem se do nich důvěrně zadíval v společné samotě, zdálo se mi, že spolu sestupujeme po úbočích ticha a času. Nehybné barvy, trvalé podoby neodepřely žiti, jako já jsem neodepřel, a nebýti víru mých myšlenek, mohla nastati věčnost už uzavřená a dokonalá, a odpočinutí. Tak jsem se odleskem oblaku dotazoval hlubiny mořské, naléhaje na ni jako na zrcadlo, a můj obraz mi nebyl vrácen odrazem propasti. - Tvář, které jsem nemiloval, dnes spaluje slzami má zamhouřená víčka, a proč si ji tmy paměti neponechaly? Nevystoupím k ní mezi neznámými břehy minulosti, nepůjdu za jediným pramenem toho pohledu, až do vytrysknutí zory a sněhů, a nesnesitelným bleskem, jenž se ihned kalí v neznámém světle. Volba je nezbytná. Dlužno mezi životy, nikoli těmi, které jsem mohl žiti, ale těmi, které jsem žil, zřici se oněch, jež ve mně byly jen ukrytým proudem těch podzemních vod. —

Ale vzdálil jsem se jednoho dne od toho, co mi bylo navraceno. Cesta se zastavuje na okraji prostoru bez cest, poslední krok mne vylučuje z prostoru, kde se stvoření rozdělilo. Nebylo dosti na zřeknutí se, byl jsem nucen tě poznati a potvrditi, na světle zřejmá nepřítomnosti všeho, po čem jsem kdy mohl prahnouti. Byl jsem nucen znovu zakusiti moc a pokušení toho odmítnutí a pocítiti, proč onen zoufalý odchod snad byl záchranou. Zdaliž to, co mne volá do míst, kam nejsem ničím váben, a ztrmácený pochod za ustavičným obzorem, zdaliž to jest na-

děje, že aspoň moje žádost mi bude zjevena, a, nedostávaje odpovědi, že si přečtu v znameních nebes neodolatelnou otázku, která mne kormoutí? -V únavě a křiku probuzení vrážejí do sebe rozptýlené karavany, a já si je pletu, otvíraje oči, s mátohami nočními. Tělo se vleče a poslouchá jako ta okázalá a trpělivá zvířata. Podpírá křehkou duši a nabízí jí svou bědu za útulek. Kdekterý pohled v hlubinách noci dosahuje neviditelného údělu. Osudy lidské jsou zaklínány zlatem a plamenem dne odděleného od minulosti, a nezůstavili jsme za sebou než dýmající popel a výkaly.

Zvolil jsem raději zastávku polední než příliš očekávané etapy večera. Jednota se zdála jistá a blízká, sjednocení a prolnutí, jako žhavosti a lesku, svědomí s duší naskrz prozářenou. Vše, co tryskalo, na chvíli už nemělo stínu. Na dně shroucených studnic dosahovalo slunce vody věkův. Vzpřímená křídla na vrcholech ovzduší unášela spálené pohledy. Nad spánkem těl se plodily sen a světlo.

Zdaliž uprostřed zpustošeného světa, v úkrytu bytosti bez útočiště, v srdci onoho ohně bez milosrdenství, pramen objevený láskou byl jako démant? Pramen, z něhož tryskala žádost za vyprahlosti, a radost nedbající opuštěnosti, a údiv, žijící déle než přízrak a klam . Když byla žízeň uhašena slzami, když únava byla jako odpočinek a horečka jako uniknutí, zda jsem už už uchopil, zaplaven a stržen, nedostižnou a slíbenou přítomnost? Jistě někde byla, odloučena od zdání a jevů, když ono volání ve mně žilo déle než vše, čeho jsem postupně pozbýval. Což vesmír, prolnutý těmi plame-

ny, v sobě nezavírá onu podstatu, hlouběji se skrývající záhubě, anebo se, náhlá a nezničitelná, sama nabízí žháři? Zdaliž po odplynutí posledního mraku, v dále splývajícího s blouzněním, naděje se urputně pouští za sliby větrů obtížených stínem, věstících šikmý let ptáků a zvířata náhle se zastavující? (Neboť noc nebude mít stínů, ale země vysílá dech ohně do tváře temnot.) —

(A přítomnost takto vyzývaná nikterak nebyla přítomností lidmi očekávanou. Ale jen kdyby jediná bytost mi byla vydána, ale jen kdyby samota na okamžik byla přerušena, ale jen kdybych sám sebe posléze dostihl v nepopíratelném a naprostém uchvácení, pak, potáčeje se, proniknu do věčných oas Radosti! Dotknu se dna, pohladím mez, za kterou již nic není, už budu míti za sebou stupně bytosti až do jediného a společného přivlastnění si jednoho bytí. A nechť už toto tajemství sdílím jen s kamenem, jež vyzdvihnu na povrch věcí, sám jsa oproštěn od možností, jedinství vrácen odlišenosti, a svoluje k vlastnímu bytí jako k volbě právě nutné ve množství zjevů, jako k rozptýlení o něco méně zmatenému, a což té svěžesti, toho okráání a spočinutí, toho plynutí snů, v líbezném stínu palem.)

(Neboť jedna se usmívala
křiku Proroků
sklizená léta
se před ní prostírala
a útočiště řek
a prameny slz
byly mi vráceny.)

Nuže, bylo třeba poznati bídu úplnější, a zdaliž budu záviděti člověku štvanému prostorem, jenž se kácí v kroužícím středu stoupajících veder, a mrtvý hmyz se mu spustil s řas očí; zdaliž mu budu záviděti, když ze všeho, o čem jsem se domníval, že to jsem já, již mi zbyla jen sláva prázdnější než výkřiky. Zbýval už jen onen dutý a zvučivý obal, a sama žádost, jež bývala mým jméním, a zoufalství, jež nemělo být ze mne vyrváno, hle, zvuky to praví, což je to jiného než vzduch, zviřený mým dechem? Což všecky vzněty duše a všecky odmítnuté statky mi náleživaly jen slabikami, které je vyjadřují, a věci, sdílející moji bědu a mé očekávání nebyly než jejich vyřčeným jménem? Dříve, než byla uchváce-na bytost v své podstatě, byla tudíž bytost starší než slova, a zdaliž ta, která jsme vyřkli, jsou pouhou ozvěnou prvního výroku, zachyceného mezi bytostí a příštími světy?

Jest pramen jmen a Slovo na počátku časův, Místo určení a bytí, a co z nás zůstane, až vanutí jeho pomsty smete naši duši, a hle, mám na očích obraz, patře do jalových písčin, jichž se lehce dotýkají vise, obraz těch, které zbavilo všeho. Ha! blesk sestoupivší s vrcholu dnů, oheň bez keře v poušti vyprahlých vysočin mne obklíčil, když jsem se pozdvihl se země, a poznal jsem kolem sebe palčivý dech a ssání nicoty. Neb se všechno rozpustí v té odvislosti, všeliké bytí, jako pára, rozplyne se v oné myšlence, nebude smrti hlubší nad onen návrat, a co v sobě uchovám od výzev onoho plamene? Nic, ani slova, ne-li snad ono odmítnutí, mezi zařatými zuby, a nevypravitelnou lásku.

Přeložil Bohuslav Reynek.

Jiří SCHÄFER

Regina Ullmannová.

K anketě, již se redakce »der Literarischen Welt« dotazovala, co je důvodem, že knihy některých autorů jsou tak čteny, napsala Hedvika Courth-Mahler: »Můj úspěch je mně samé velmi záhadný a já jsem si vaši otázku velmi často sama sobě předkládala.¹⁾ Měla jsem asi proto úspěch, poněvadž k svým čtenářům mluvím řečí prostou, nekomplikovanou, poněvadž jim přináším, co mohou lehce pochopiti, co jim žádné těžké problémy neukládá, a co jim zjednává radost a bezstarostnost.« Když si představíme, že tato, pro určitou vrstvu čtenářů přece jen spisovatelka reprezentativní ani správně německy psát neumí, co se pak má říci o čtenářích, kteří tento zlehčující stav snášejí a podporují? V tomtéž čísle téhož časopisu prozrazuje

1) . . . und habe ich (!) mir Ihre Frage . . .

vtipný Fr. Blei recept, jímž se možno stát oblíbeným autorem: »Ať reptají tvoji lidé, nech je, populární autore, budeš populárnějším. Ať syčí, ku příkladu: Hade! Nech je! A nech je také, ať ohrnují nos, ústa špoulí; ať očima blýsknou a obočím škubnou. Čím více tvoje postavičky tropí věcí, kterých žádný člověk v životě nedělá, tím úspěšnějším se staneš!« Proč podávám o tom tak důkladnou zprávu, když se zdá, že to v žádné souvislosti s R. Ullmannovou není? A přece jen proto, abych ukázal, proč Ullmannová vůbec populární spisovatelkou není a také nikdy nebude. Po všem tom, co se doporučí, nenajdeme u ní nejmenší stopy. Ona se takřka odvažuje ukládati čtenářům těžké problémy. Tu výsadu, býti mnohomluvná s mnohomluvnými, duchaprázdná s duchaprázdnými, si neosvojila. Všechno banální chybí v jejím díle.²⁾ Jakou cenu to jen může mít, často řečené ještě jednou

2) Od Reginy Ullmannové vyšlo: „Feldpredigt“, dramatická báseň jednoaktová, „Gedichte“, „Die Landstraße“, povídky — Nakladatelství Insel. „Die Barock-Kirche, von einer Votivtafel herabgelesen und ausführlich berichtet, zugleich mit etlichen Volkserzählungen“, Curych, Nakladatelství Seldwyla. „Der verlorene Kreuzer“, povídka, „Orplid“ zvláštní sešit; Frauendichtung.

opakovati? A poněvadž nové, samožijící a samomyšlené tak těžko se formuje a takové soustředěnosti vyžaduje, která jde daleko nad schopnost všech samolibých milovníků okázalosti, není počet stran jejích děl právě imponující. Jen hudlař může hoditi každý rok k vánocům nové dílo na trh. Psaní vyžaduje velké dávky odpovědnosti. Ullmannová nese tuto tíhu těžce. Vážíme si jí proto tím více.

Nemůže se tvrditi, že básnička popisuje věci zvlášť rušné a nápadné, širokého rozmachu pathetických deklamací: Děti chodí po koledě o vánocích, mlsají jahody, pozorují balon, jak stoupá ve vzduchu, aniž se o to dospělí starají. Venkovská společnost sedí u stolu. Starý čeledín jde po dvoře. Stařena se zpovídá ze svého života. Těmto nicůtkám se zdá jen úsměv byti odměnou; a přece jsou to pro ty, jichž se to týče, události velkého dosahu. Její povídky se nevyčerpávají ve vnějších obrysech. Je to jen zvuk, který utkví v uchu. Nedůležité záminky stupňují se na příběhy, které objímají vesmír. Proní-

ká hluboko pod slupku života. Můžeme si tak-
řka představit, jak vchází do věcí a ubytovává
se tam, jako ve velkolepém příbytku a upřímně
se podivuje zázračností, jež se jí v tomto mí-
stě naskýtají. Její poněkud pracný způsob po-
pisu pochází z úžasu nad vším, co tam je neoby-
čejného. Poslouchá srdce žijících a medituje nad
tím. Po všech spletitých cestách běží až do
konce, jsou to Kolumbovy plavby do nikdy ne-
odkrytých končin lidské duše. Je to svět, kte-
rý žádný smrtelník zcela nepřehlédne. Aby se
neztrácela v hojnosti, aby se příliš nejevila v
přemíře, musí hodně šetřit. Každé slovo se od-
važuje. Každá věta je přiznání. Na nejmenším
prostoru směšnává nevyslovitelné. Kdo však
věří, že jediným hbitým přeletem shltá toto cen-
né, velmi se mylí. Musí je vychutnávat zvolna,
asi jako labužník. Často nestačí opětovaný po-
kus to celé pojmouti. Kdo se dnes ještě odváží
svým čtenářům něco takového nabídnouti?
A jak to všecko líčí! Ne jako nějaký spisovatel
národní, jenž odvínuje jako film své nabádavé

vzory, aby čtenáře pobavil. Ne jako básník realistický, který člověka staví na jedno místo a světlem svého vědění o všem lidském ozařuje zamýšlenou osobu. Ne jako romantik, který touhu svého srdce do cizího života promítá a, bohorovný, svůj vlastní svět tvoří. Je tolik postranních a vedlejších cest, po nichž všech by šla. Všechny vyslídí, všechny vypátrá. Jednou vypravuje o smrti staré ženy. Je to manželství trochu pochybené. Na málo stránek vtěsná tu všecku bídu. Ale neukazuje ženu. Podává málo črty muže po smrti jeho ženy. Žije dále ve svém úskočném egoismu, ožírán osamoceností. Jde do kavárny. Bytost hostinské jej skličuje, tísní. Ta celá bezradná opuštěnost stárnoucího, jehož stáří žádnou důstojností není uctěno, ta prázdnota bez lásky ničím užitečného života, všecko to vibruje v těchto řádcích. — Anebo probudí úzkost staré děvečky nad ztraceným krejcarem. Nepořádek, hoře propuká nad touto ubožáčkou, ponejprv samostatně nesoucí tíhu odpovědnosti, nepořádek v hlubším smyslu, než jak jej po-

dává jistý slavený básník v povídce s podobným titulem. Zde se stala úzkost světa nejhlubším utrpením; neboť ona se cítila stále pod dohledem svých domácích a tím jaksi chráněna. Při tom je prozářeno nitro této prosté bytosti a to nesmělé bojácné srdce v celém svém bolestném procitování obnaženo. Tak kořistí ze všeho, co se jí zdá býti důležité a dobré. Říká přece sama o básníku:

*J kámen je věc,
má přece dálku,
oblí se a zůstává připraven
Tvému slovu na věčnost.*

Neláká ji všetečná zvědavost viděti, jak to všechno jest a bude. Její duch je zavázán Bohu, jemu slouží. Neboť je nejhlubší povinností básníkovou, býti pravdivým, ne proto, že za vším stojí lidé se svým určováním, nýbrž Bůh se svými nepošinutelnými nároky. Její zbožnost je hluboká a pravdivá.

Mateřskost ženy velebila v dramatické básni »Polní kázání« (Felpredigt). Ubohý zmrzačený hoch je zcela neužitečný na světě. Jeho otec nevraží na lásku, kterou ho matka zahrnuje. On sám (otec) uznává jen to, co bezprostředně dává užitek. Tak mluví: Děti jsou zde, aby se dále lopotily v práci, od které nás jednou »zubatá« odežene, ale ne, aby se s nimi čas proměškal a hraním promarnil!« Smrt hochova ho naučí, jak jeho úsudek byl falešný. Tu běduje: »A já jsem ho vyháněl ze slunečního jasu, jen k vůli práci. Proč mne ta práce nezabila! Proč ho zahnala, proč mne o něj připravila. Ano, země mi mlčí, nemá mi co říci. Smím jen živobytí z toho opatřití. Ale nebe v mém nitru cítiti, to nemohu.«

Nad vším neklidem života jde láska. A nejhlubší pochopení síly této básničky, která celá v lásce koření, je žhoucí láska ke všemu živému. Myš v posledním tažení je s to, aby probudila v ní ty svaté síly. To nejubožejší je zároveň nejvyšší; neboť všecko objímá láska.

Slavík je láska.
A kámen znamená lásku.
A stáhla by tě na dno moře,
miluješ přec toto moře
a hledáš v hlubokosti jeho
poslední sráz hlubokosti této
v ní vyhloubené,
a zkvétáš v ní.

Z němč. Pavla Tobrmanová

Gerald Bullett

CATHERINE MANSFIELDOVÁ

DOMEK S LOUTKAMI (The Doll's house). Burnelovy děti dostanou domek s loutkami. „Bylo to cosi neobyčejného; bylo to na ně příliš mnoho. Jaktěživy neviděly ještě nic takového. Všechny světničky byly čalouněny papírovými koberci. Na stěnách byly obrázky, malované na skutečném papíře a zasazené do skutečných pozlacených rámců. Červený koberec pokrýval všechny podlahy kromě v kuchyni.“ Ale co se jim líbilo nejvíce ze všeho, byla lampa. „Stála na stolku uprostřed jídelny, vzácná jantarová lampa s bílou koulí. Bylo do ní i nalito petroleje a jen ji rozsvítit – ačkoli se, ovšem, nedala rozsvítit. A přece v ní bylo cosi, co vypadalo jako petrolej a když jste jí zatřásli, tak se to v ní pohnulo“. Všichni spolužáci a spolužačky jsou pozvány, aby se přišli podívat na tento div divoucí, jenom děvčátka Kelveyova nesmějí přijít, protože jsou svrabivá, špinavá – dcerušky pradleniny. Ale jednoho dne přivede náhoda tyto dvě děti k Burnelovu domu a jedno z dětí boháčových se nad nimi potají smiluje. Pasou se očima na domku s loutkami, až je vztekle vyžene teta Berylová, původkyně toho, že byly hned s počátku z návštěvy vyloučeny.

„Když byly děti Kelveyovy z dohledu Burnelových, sedly si na červenou odvodňovací rouru vedle cesty, aby si odpočinuly. Tváře Liliny ještě hořely; snažila s hlavy klobouk s husím perem a držela jej na ko-

lenou. Snivě pohlížely přes kupy sena za potokem, ke skupině lískového křoví, kde stály Loganovy krávy a čekaly, až je přijdou podojit. Kde se toulaly jejich myšlenky?

Náhle se Elsa přitulila k sestře. Zapomněla naráz na rozzlobenou paní. Zdvihla prst a pohladila jím sestřino husí pero; usmála se svým málo častým úsměvem. „Viděla jsem lampičku,“ řekla potichu a něžně. Obě se potom zase odmlčely.“ —

Kromě Waltera de la Mare je Kateřina Mansfieldová spisovatelkou krátkých povídek, jejíž genius je nepochybný. Její umění dosáhlo svého vrcholu v povídce, o níž jsme se právě zmínili. Všecko, co napsala, kromě snad několika ranných věcí, září světlem jejího zvláštního vidění. Má to nejlepší vlastnosti realismu, neboť jest to subtilní, působivé a okamžitě přesvědčující; a zároveň to má onen zvláštní půvab a onu krásu, jejichž spojení je podle Patera samou podstatou uměleckého výtvoru. Svět jejích povídek je světem ostrých obrysů a stupňovaných barev, světem neobyčejně jiskřivým a jasným. Neustávající sršení jejích dojmů vnuká vnímavému čtenáři vzrušení, jež takřka hraničí s opojením; život se náhle stává intenzivní a jiskřivou zkušeností, jejíž nejprchavější zjevy, nejnepatrnější psychologické dojmy jsou plny rozkoše a záhadnosti. Zdá se (a je to do jisté míry v skutku tak), jako by Kateřina Mansfieldová pohlížela stále na svět se zvýšenou citlivostí, s prudkou žádostí barev i zvuků, jako ten, komu je souzeno vše to záhy opustit; čtenář tuší, že její život byl tak intenzivní jako byl k naší veliké škodě krátký.

Madame André CORTHIS.

Paní André CORTHIS by mohla, kdyby se jí toho zachtělo, nevpravovati do svých románů themata. Stačilo by jí produkovati své osobnosti v jakémkoliv prostředí životním. Uchopila by je tak silně v jejich skryté pravdě, že kniha by našla v prosté anekdotě všechnu svou lidskou hodnotu. Ale paní André Corthis jest romanopisec, podivuhodný romanopisec, chci tím říci, že věnuje tolik péče rozvinutí ideje a konstrukci vypravování jako psychologické pronikavosti. Od ní thema pojaté, nebo obnovené, nebo znova komponované nikdy nás nezklame.

V novém románě: **Masques** (Fayard, édit.) André Corthis spojuje duše, jež se skrývají pod obličejí, neboť jestli maska přestrojuje obličej, obličej velmi často maskuje duši. Přece však, kdyby pozorování se uzavíralo prostě tímto: »Nejsme nikterak, čím se chceme jeviti«, román byl by opakováním mnoha jiných románů, spředěných z této obecné pravdy. Ale André Corthis jde dále. Její péro jest sonda, jež prohloubává bytosti až do krve. Masky, o nichž mluví, jsou ty, které nosíme nejen pro druhé, nýbrž pro sebe samy. Chceme se viděti na vzezření, jež si dáváme, a tvoříme si znetvořující zrcadla, v nichž hledáme své skutečnosti. Ústřední osobnost **Masek**, tento Gracián Gex, jenž strojenou povzne-

šeností svého charakteru, vznešenými výrazy své morálky, autoritou své inteligence, jisté, že drží pravdu, vnucuje vroucí vášeň, skoro mystickou poddajnost (poddanost) mladé ženě, z níž si učinil svou družku, vykoupiv ji před tím z poklesku, tento Gracián Gex není pokrytcem. Věří pevně ve svou neomylnost. A jako se stává všem těm, kdož se staví na rovinu božskou, stačí nějaké dramatické nepředvídano — neboť, jak pravil Bourget, pod nárazem dramatu zjevují se bytosti — aby člověčství nucené, okrášlené, maskované ukázalo se nahým ve své slabosti a své úděsné bídě. Jsme bohové hlinění a první náraz nás rozbíjí. Muž, jenž jest pokorně obdivován, spáchá nejhanebnější zločin, zavraždí dítě své svedené dcery, aby zachránil od pomluv to, čemu říká čest. A protože nebude důkazů, vždyť ani mladá matka sama nebude podezřívati vraha, náš falešný velikán bude dále nositi svou masku snadno a bez výčitek. Jedině žena, jejíž uctívání činilo z osobnosti té boha, tuší, co se stalo. Zničená pohromou takového objevu, poklesne na duchu, přímo pozbyde duše, kterou dala nepravému spasiteli, a její život promění se ode dneška v trosky, jež nemají již odpočinku, ani přístavu.

Jest v **Maskách** mocný vnitřní tragický živel, zpracovaný analysou přímou, jistou, nemilosrdnou.

Podle Albérica CAHUETA
J. F.

Gerard Manley HOPKINS:

Mršina útěchy.

Ne, já nebudu, mršino útěchy, Zoufalství, nebudu
z tebe hodovati (se pásti na tobě), / nebudu rozplé-
tati – nechť jsou uvolněny – tyto poslední prameny
člověka / ve mně nebo, v největší únavě, volat:
NEMOHU JIŽ. Mohu; / Mohu něco, doufat, přát si při-
chodu dne, nevolit nebyti. /

Ale ach, ale, ó ty strašná, proč, ty drsná, mne / tvou
svět svírající pravou nohou tiskneš? Kladeš lví spár
na mne? Zkoumáš / temným pohlcujícím zrakem
mé zdrcené kosti? a duješ / ó v závanech bouře do
mne shrouceného; mne šíleně dychtícího vyhnout
se ti a prchnout? / Proč? Aby mé plevy odlétly; mé
zrno leželo, čisté a jasné. /

Ne, ve vši této lopotě, tomto shonu, co jsem líbal
hůl, / spíše ruku, mé srdce, hle! ssálo sílu, kradlo ra-
dost, / pozdravovalo, smálo se, jásotem pozdravova-
lo. / Koho však? hrdinu, jehož dosahování oblohy
mnou zmítalo, noha šlapala mne? nebo sebe, jenž
jsem s ním bojoval? Ó, kterého? Je to každý? Tého
noci tohoto roku nyní dokonané temnoty já nešťast-
ník ležel zápase (můj Bože!) s mým Bohem.

Z anglič. Vavřínek Vodička.

ANTON SCHNACK

Lodník na Jeniseji

Byl to zavalitý chlapík, zimou zčervenalý a častá samota jej učinila zamlklým. Měl chladné šedé oči a instinkt zvířete. Jeho obličej byl vysoký a neobyčejně odvážlivý. Měl rád tulení maso, severní světlo, klouzání saní s psím spřežením a vyprávění o ruském generálu Kolčakovi. Nad mohutnou řekou Jenisejem býval večerní soumrak ledově zelený. Na jaře zuřivala řeka celou noc, led se poltil s praskotem hromu. Nikifor měl chatu u Dudinky, trochu stranou, psi kolem ní vyli. Ležela ve stínu kamenného úskalí, na kterém často sedával.

Měl úzké kajaky, stěnu plnou zbraní, bednu s pastmi, vrhací háky, harpuny, čepice z jehněčí kůže a z ledních medvědů, pláště z tulení ků-

že, boty z hověziny, sobí parohy, kožišiny ze stříbrných lišek, krb, malou hbitou paní, která měla jak uhl černé cčí a namaštěné černé vlasy.

Jeho povolání bylo kruté. Honil a lovil. Píchl bleskurychle po lososu. Divoké husy odstřeloval v letu, ke spícím tuleňům se přiblížil neslyšně.

V květnu 1920 zastihla jej, při čištění pastí, zvěst o sovětské unii, o tom, že se rok pohřešuje Amundsenova »Maud« — námořníci Petr Tessem a Pavel Knudsen. Měl je jít hledat.

Begičev vyzbrojil psí výpravu, vyhledal čtyři muže z Dudinky, zkušené a odhodlané Sibiřany a vyrazil s nimi.

Stále podle pobřeží, od kterého se v letním větru uvolňoval led. Jízda pomalu pokračovala, poněvadž hledali, pátrali, očuchávali skalní trhliny, vyhlíželi místa po ohních. Občas zastřelil medvěda a potom bylo čerstvé maso. Bouře se přehnaly přes jeho stan. Nebyl jako ostatní, zdálo se mu, že jsou hvězdy, někdy hrozně v tak

blízkém lesku. Naslouchával štěkotu ledních lišek a šumění příboje.

U Port Diksonu narazili na chaty a stany, na lovce velryb, lovce kožišin a na vojáky. Nikdo nevěděl o zmizelých Norech.

V Port Diksonu odpočívali několik dnů, nakrmili psy, vyspravili saně, kůže, provazy a své pláště, vyspali se a nacpali.

Potom táhli vzhůru ke Kap Wilde, kam za soumraku dorazili. Opět jeli mnoho dnů, hledajíce, pátrajíce, naslouchajíce; nic.

Jednoho dne klopytal sám přes skalnatou stráň, která byla poseta uvolněným kamením. Zastavil se, poněvadž zpozoroval balvany, které byly položeny na sebe. Šel tam a našel mezi kameny malou konservovou krabici, norského původu, byla od sněhu zrezavělá, ale dobře uzavřená. Byl v ní lístek, který byl čitelný. Zněl:

»Dva členové výpravy »Maud« dosáhli na sáních tohoto bodu dne 10. listopadu 1919. Našli jsme zde zásobu potravin. Chléb byl vlh-

ký, slanou vodou zkažený. Rozbili jsme tábor na vyšším místě pobřeží, potraviny jsme vzali s sebou. Jsme zdraví. Jdeme dále. 15. listopadu 1919. — Petr Tessem, Pavel Knudsen.«

Nikifor se chvěl, když to přečetl. Byl na stopě. Zmocnilo se ho velkolepé odhodlání. Odtáhl sám s jedněmi saněmi a několika psy, s proviantem a jedním kajakem, v třináctidenních pochodech do zátoky Glibokaia. Někdy před ním vzlétl křemenáč. Moře leželo pod šedou sněhovou vánicí. U břehu bylo moře bez ledu a divokého vlnobití. Jednoho dne přišel ke skále, která jako násep vystupovala z moře. Mračno černých havranů sedělo na ní.

Za touto skalou objevil starý popel, zrezavělý lovecký nůž, prázdnou patronu a tři kroky dále ještě jednu. Když popel prohrabal hlavní pušky, našel kosti: lopatku, dlouhé úzké kosti holenní, kousky lebky a tři články prstů. Více našel. Hledal ještě druhý den. Ale na celém poloostrově nebylo ani stopy po zmizelých.

Skolil pro sebe a své psy polární zajíce, kterých tam bylo hodně. Potom složil svůj stan a odtáhl dolů k Jeniseji. Přicházela polární zima se svými zelenými ohni.

Jeho žena Petrovna viděla jej jednoho poledne přicházeti od severu. Vystřelil ze své pušky a volal na ni dutou rukou. Byl unavený, vyhublý a trochu bledý v obličeji. Sedm psů vzalo za své. V pytli z tulení kůže přinesl kosti, část popelu, nůž a prázdné patrony. Přiložil zprávu a poslal pytel sovětům, aby to podaly dále.

Když přišlo jaro, vyrazil po druhé. Tentokráte šel více na východ. Již týdny obcházel pobřeží, ale nic jiného neviděl a neslyšel než vřeštivé, sněžné kohouty a pronikavé dravé racky. V bažínách u břehu štěbetaly husy. Viděl, jak se na kře ledové sluní tulení. Jednoho poledne usedla si čečetka na jeho stan a zpívala. Bylo to totéž poledne, kdy našel na skále zpráchnivělou mužskou mrtvolu. Havraní a jiní dravci ji ohlodali. Vedle mrtvoly ležely kapesní hodinky, které měly Tessemův monogram. Ukazovaly dvě

hodiny. Pochoval mrtvolu pod kamení a rozložil na to vlajkový šátek se sovětskou hvězdou. Oblezl skálu, pátral v každé skulině, ale nic již nenalezl. Puška a sněhovky chyběly. Svah skály byl příkrý. Na jejím úpatí burácelo moře.

Nad mrtvým leželo nevyzpytatelné tajemství. Nebe a sníh a věčné šumění moře rozprostřelo zá-
dumčivost nad tímto tajemstvím.

Po několika dnech marného hledání a obcházení vydal se Begičev na zpáteční cestu. Na 117. stupni východní délky a 75. stupni severní šířky objevil ostrov, který vrhal do moře úskalí jako hřebety. Severní část ostrova byla zledovělá a bez živočichů.

Vrátil se do svého domu u Dudinky, jeho psi byli zdraví, on však se stal zá-
dumčivějším nežli býval.

Zaslal svou druhou zprávu a Norové mu poslali, jako uznání, velkou peněžitou odměnu. Bylo to třicet tisíc marek. Lovci na Jeniseji mu záviděli. Na podzim v roce 1926 vyrazil Begičev s loveckou výpravou na hon ledních a stříbrných

líšek. V jeho doprovodu byl lovec Natalčenko, který byl o hlavu větší a měl bílé plavé vlasy. Byl svalnatý jako sob a rád mlčel. Tento Natalčenko byl milencem jeho ženy.

Lovci měli bohatou kořist: psi táhli tři saně plné kožišin, nejvíce jich skolil Begičev. 27. května 1927 — když došli až k řece Piessině — narazili oba — Begičev a Natalčenko na medvědí stopy, které sledovali. Když se stopy rozcházely, chtěl Begičev jít vlevo, Natalčenko však vpravo. Pro Natalčenka to byl důvod, aby vyvolal spor. Nadával svému soudruhu a nakonec jej povalil na zem. Při pádu si Begičev vykloubil levý kotník, nemohl vstát a prosil Natalčenka o pomoc. Ten však počal ležícího tlouci do hlavy svou tvrdou botou až se Begičev bez vědomí zvrátil. Potom mu stáhl plášť a strhl boty s nohou a nechal jej ležeti. Večer přišel s krutou zimou. Begičev proležel celou noc. Begičev ležel ještě druhý den na zemi a žil. Krev, která kapala z jeho prasklé lebky, na něm přimrzávala. Přišla druhá noc, Begičev ležel dosud a jeho

srdce tlouklo. Třetího dne za zeleného svítání zemřel. V dálce šumělo moře. Lední medvěd přelézal úskalí a bručel děsivě.

Vrah naházel kameny na mrtvolu, složil svůj stan a třetího dne dostihl soudruhy. Řekl jim, že Nikifor zemřel na kurděje.

Přel. Ida Hostovská.

ANDĚLSKÉ POSELSTVÍ

Před chudobnou mou komorou putuje v dáli
vysoko na stříbrném oblouku večernice.
Jako z města mlčícího v hlubokém soumraku
vyšvihl se chor (sbor) zvonů,
dotýká se mne teplý van (dech) nejradostnějšího poselství.

Na tvrdé půdě, kolem kamene a zimního suchého kře,
žhne to jako nikdy zažité zkvétání: Zvolání tvého anděla,
že vytvořil z pokorné jako šed' děvečky ženu,
která v sobě drží skrytu sílu všech matek,
z kdysi velmi chudého srdce kane jasnost do každého světa.

Milým odběratelům!

Rozhodli jsme se po bedlivé úvaze vydávat příštím rokem Archy měsíčně kromě července a srpna. Získali jsme také nové spolupracovníky. Protože rozsah čísel bude i dále nejméně 5 tiskových archů, je nutno zvýšit předplatné. Doufáme, že tuto oběť rádi přinesete, protože Vás známe jako milovníky dobré četby, kteří touží po rozšíření našeho díla mezi všechny vzdělance naší vlasti. Kdyby snad někteří nemohli platit zvýšené předplatné, prosíme, *aby nám to neprodleně oznámili*, a my jim budeme posílat Archy 6x ročně za nezvýšené předplatné.

Administrace Archů, Stará Říše.

Předplatné na 10 čísel Archů 1940:

pro ty, kdož zaplatí do 31. III. 1940 - 45 K,
jednotlivá čísla po 5 K.

Pro studenty na celý rok 30 K.

Vánoce ve znamení ušlechtilé knihy!

Hledáte vhodný knižní dárek pro děti i dospělé? Obratťe se na naše NOVÉ

KNIHKUPECTVÍ „U SVATÉHO JINDŘICHA“

BOHUSLAV RUPP

Praha II., Jindřišská ulice 25,

dodá Vám vše co potřebujete a hledáte. Spolehněte se na pečlivé vyřízení.

Oznámení, které potěší každého, kdo jen i trochu se zajímá o literaturu : V nejbližších dnech vyjde již ve 4. vyd. monument. dílo : Dr. J. NOVÁK-Dr. Arne NOVÁK:

Přehledné dějiny literatury české od nejstarších dob až po naše dny.

Od posledního vydání uplynulo 17 let. Po tomto díle byla značná poptávka, doporučujeme Vám, abyste si objednávkou ihned zajistili pro sebe výtisk - dodáme i na pohodlné splátky. Dílo má přes 1800 stran, grafická úprava pečlivá, vázané v plátně K 190'—, v polokůži K 280'—. • Objednávky račte říditi na knihkupectví

„U sv. Jindřicha“ Bohuslav Rupp, Praha II., Jindřišská ul. 25.

Dílo je cenným darem k vánocům !

České země ožívají v novém díle Dr. Jana Bartoše-Bělčického :

Všude zem Páně.

Svým pestrým humorem a poutavým slohem seznámí Vás nejen s Vaším krajem, nýbrž dá nahlédnouti do ciziny blízké i vzdálené.

Kolik tu měst a míst, více, zemí a krajin živě vyvstane před Vaším zrakem ! Beroun, Hudlice, Dobříš, Kutná Hora, Kaňk, Nelahozeves, Kralupy, Velvary, Obříství, Slaný, Třebíz, Borová, Hradce. V západním koutu Moravy — v kraji Jakuba Demla — Telč, Lublaň, Záhřeb, Pisa, Paříž, Madrid, Sevilla a mnoho jiných ! Jaký to pestrý kaleidoskop ! A každá stránka mluví k Vám bezvadnou češtinou, takže máte před sebou zas jednou skutečnou českou knihu. Bartoš jest autorem úspěšných knih BĚLČICKÝ KLUK, MIZEJÍCÍ SLOVÁCKO a jiných. Kniha jest bohatě vyzdobena pilehavými obrázky známého akad. malíře a grafika Aloise Moravce. — Stran 184. Brož. K 24'—, v plátně (vhod. vánoč. dar) K 34'—.

U všech knihkupců.

Vydalo nakladatelství „U sv. Jindřicha“

Bohuslav RUPP, Praha II., Jindřišská ul. 25.

BENEDIKTINSKÉ OPATSTVÍ V BŘEVNOVĚ

vydává sbírku monastických knih

»OPUS DEI«

V této sbírce vyšel nejkrásnější životopis svatého Vojtěcha od jeho žáka a následovníka sv. Brunona z Querfurtu v překladu universit. profesora dr. J. Vilikovského, s předmluvou doc. dr. R. Holinky v úpravě B. Storma. Kniha je ozdobena hlubotiskovým obrazem sv. Vojtěcha a byla uznána r. 1935 spolkem čs. bibliofilů za nejkrásnější užitkovou knihu. Cena knihy je K 15.—, lepší vydání na ručním papíře ve volných arších K 40.—. Jako druhá kniha vyšla báseň B. Bridela S. J.: Svatý Ivan s úvodní studií universit. prof. dr. J. Vašici. Frontispic knížky je stará reprodukce rytiny převzaté z barokního vydání legendy. Cena knihy je K 18.—, lepší vydání na ručním papíře ve volných arších K 45.—. V tisku je kniha známého opata benediktinského kláštera Maria-Laach v Porýní, Ildefonse Herwegena, Svatý Benedikt. Toto dílo vyšlo již v mnoha jazycích. Knihu přeložil Karel Metyš. Cena knihy bude asi 20 K.

POHLEDNICE SV. VOJTĚCHA.

Z činnosti břevnovských benediktinů je nutno vyzdvihnout vydání 8 pohlednic sv. Vojtěcha, svého zakladatele a zemského patrona. Jednotlivě stojí pohlednice, jež jsou pečlivě vypraveny Neubertovými závody, 0·70 hal., všechny posílá Benediktinské opatství v Břevnově v obálce za K 5.—.

BENEDIKTINI BŘEVNOVŠTÍ VYDALI SERII ŠESTI BOŽÍCH POŽEHNÁNÍ,

z nichž pět nakreslil Oldřich Menhart, jedno Methoděj Florian. Tisk je tříbarevný, provedený pečlivě Průmyslovou tiskárnou v Praze, V čele požehnání je modře tištěný znak sv. Johanky z Arcu, pod ním heslo »Bohu nejprve buď slouženo«, vytištěné černě; dole je červeně vytištěno jméno svaté Johanky. Generální komisi těchto požehnání má: B. J. RUPP, knihkupectví »u sv. Jindřicha«, Praha II., Jindřišská.

Soubor nejlepších statí slavného geologa, oddaného přítele Bloyova, P I E R R A T E R M I E R A

SLÁVA ZEMĚ

Přel. O. Janoš a J. Příkryl. Úvod o autorovi napsal prof. Karlovy university Dr. Radim Kettner. S obálkou Otty Stritzka. Brož. K 28.—, váz. K 38.—.

„Geologie nás okouzluje právě svým tajemstvím; líbí se nám — o tom není pochyby — pro to, co nám sděluje, ale ještě více pro to, co nám odpírá sdělit; co nás k ní přitahuje, je to, že se dotýká více než každá jiná věda Nepoznatelna; líbí se nám pro nevyzpytatelnou propast, kterou náhle zahlédneme, kdykoliv odbočíme s cesty, po které nás vede; a obzvláště se nám líbí proto, že v ustavičném šeptání jejího božského hlasu se neustále vracejí slova, slova, která rozechvívají lidstvo, tři slova, která nemohou lidé neslyšet, a která jsou jako tři opěrné body, na nichž spočívá celá filosofie: Čas, Život, Smrt. *P. Termier.*

U knihkupců.

Nakladatelství »Vyšehrad« v Praze.

Živý zájem o současné Rusko,

který vždy projevovala naše nejširší veřejnost, byl nyní ještě vystupňován. Branou k poznání dnešního Ruska je především praktická znalost ruského jazyka.

**Tisícům lidí, kteří dnes
dychtí naučiti se ruštině,**

přijde proto velmi vhod dokonalá učebnice!

Připravili jsme ji už pro ně u každého knihkupce. Takovou, kterou podle souhlasných posudků povolaných odborníků je možno právem označiti za jednu z nejlepších mezi počet. učebnicemi ruského jazyka.

Evgenij Ljackij,

řádný profesor ruského jazyka a písemnictví na Karlově universitě:

Praktická učebnice jazyka ruského

Spoluprací přispěl nejpřednější znalec českého jazyka, řádný profesor dr. Emil Smetánka z Karlovy university.

Cena výtisku v poloplátěné vazbě K 36.—.

Praktická učebnice jazyka ruského

obsahuje bohatou látku ve zcela originálním podání a snadném uspořádání, množství krásné ruské četby, vesměs s označením přízvuku a bohatství materiálu ke cvičení pro samouky. Hlasitým čtením a občasným opakováním jednotlivých míst může se každý dobře naučiti rusky nejen čísti, nýbrž i mluvit a psát a poznati hlavní druhy současného literárního a mluveného jazyka ruského.

Kniha je tištěna novým ruským pravopisem.

NAKLADATELSTVÍ „VESMÍR“,

Praha II., Dobrovského ulice číslo 29.

ROMANO GUARDINI

SVÁTEK DUŠIČEK

(*Poučné*)

Dnešní den nás upomíná na ty, »kdož v Pánu zemřeli«. Připomíná nám naši spojitost s lidskými sourozenci, které od nás dělí tajemství smrti a které přes to objímá pospolitost téhož vykoupení. To-lik chápeme snadno; ale když nás tento den se svou liturgií upomíná, že jsme jim povinni láskou a pomocí, zní to asi leckomu cize. Co to znamená pomáhati zemřelým? V čem záleží jejich nouze? Co tvoří smysl, na němž je založena liturgie za mrtvé?

Věřící lid — tím slovem se myslí ti, kdož nejsou ještě neklidem rozumu a žádostí odtržení od kořenů — je si vědom své hluboké spojitosti s mrtvými. Jméno »dušičky«, kterým je nazývá, vyjadřuje důvěrnou blízkost a milující starost a péči. Tato péče zaujímá v jeho zbožnosti veliké místo, a nebylo by dobře, kdyby vymizela. To by znamenalo něco podobného, jako když sedlák odejde z rodné hroudy do města. Vzdělanec — a aniž toto slovo nemá v sobě skrývati žádného podceňování; podceňování vzdělance bylo by právě tak pochybné jako podceňování lidu, neboť i vzdě-

lanec je skutečností a v jistém smyslu osudem — vzdělanec tuto obzvláštní péči o mrtvé ztratil. Obyčeje lidu jsou mu cizí. Tato skutečnost se nesmí odbyti zjištěním, že jeho víra už nemá síly. Péče a modlení a oběti lidu za duše zemřelých nejsou pouze jen »věrou« v křesťanském smyslu. Spíše v nich dále žije prastará spojitost zemi blízkého člověka s říší mrtvých. Tím nemyslíme příchyllost teple cítícího člověka k těm, kdož mu byli drazí; nemyslíme tím nic individuálního, co by souviselo s kulturou srdce nebo věrností charakteru, nýbrž něco mnohem elementárnějšího: Spojitost člověka, která vede do temna; spojitost, která vede z prostoru věcí a dějin do ticha tajemství; z cítící pozemské živoucnosti, kterou proudí krev, tam na druhou stranu do říše smrti... Míti tuto spojitost nezáleží na jednotlivci, nýbrž závisí na tom, jak dalece ještě žije v původních rádech bytí — a nezapomínejme, že tato spojitost, která dodává bytí takové hloubky, může toto bytí též ohroziti; vždyť byly doby, v nichž pro vědomí člověka mrtví měli větší moc nežli živí... Tato souvislost s říší mrtvých není vlastní pouze křesťanství, nýbrž náleží vůbec k podstatě člověka — ona však to je, která leží v základech vztahu k duším věrných zemřelých a která mrtvé tak bezprostředně pozdvihuje do našeho cítění. Vzdělanec tuto souvislost ztratil; proto mrtví nejsou pro něho bezprostřední skutečností. V něm nic bez-

prostředně neodpovídá na jejich bytí. Jeho poměr k nim určuje srdce a duch, nikoliv prahlabiny duše. Umírání je pro něho biologickým a osobním dějem, o němž myslí, že jej zná; a tak jeho poměr k mrtvým není v podstatě náboženský, nýbrž duchově-mravní. Proto k němu myšlenka »dušiček« bezprostředně nepromlouvá, a péči o ně se všemi těmi obrazy a obyčejí, jež se kolem ní kupí, pocituje snadno jako něco cizího.

K tomu přistupuje ještě další věc: Vztah k mrtvým byl vždy také prostorem, v němž se vynořovaly pocity bezprostředně vitálního a někdy i temného rázu. Smrt není pouze těžká a vznešená, nýbrž její hlas volá též to, co je v člověku ničivého. Ve smutku žije také mnoho temného; a před utrpeními na onom světě ozývá se v člověku netoliko ryzí soucit, nýbrž i krutost. Mnoho z toho se přelilo do představ a pocitů, které jsou určeny dušičkám. To se nám ozřejmí, srovnáme-li způsob, jak mluvilo o mrtvých rané křesťanství, se způsobem, který se rozšířil ve středověku a pozdější době. Představy časného křesťanství jsou úplně pneumatického rázu; ovládají je obrazy světla, pokoje, zrození k věčnému životu a veliké moci vykoupení a milosti. Všechno naplňuje světlá moc pravdy a proměňující síla ducha. Později se derou do popředí obrazy utrpení. Vždy znovu se mluví o tomto utrpení. Bývá líčeno všemi prostředky obraznosti. Vzbuzuje se soucit, a to co

možná nejsilněji. V soucitu však žije všechna protirečnost člověka: dobré i špatné, čisté i pochybné. A tak se v prostoru představy dušiček uplatnilo též mnoho vlivů nedobrých, sentimentálních, sensacektivých. A vzdělanec, který už nemá oné bezprostřední spojitosti, si to nezbytně silně uvědomí a odpuzuje ho to.

Starost a péče o mrtvé je jedním ze základních prvků liturgického života; uvádím jen vzpomínku na zemřelé v mešním kanonu a hodinky za mrtvé. V lidové zbožnosti se tato péče vždy znovu objevuje. Co znamená? Oč jí běží? Snad se nám podaří najít přístup, který i nás, kdož jsme se vymkli z bezprostředních souvislostí s hloubkou, dovede k oné oblasti, kterou nazýváme místem očišťování.

Víra přislubuje, že člověk jednou vejde do nebe, do společenství věčného života Božího. Jeho bytí nekončí smrtí, nýbrž smrtí teprve vlastně začíná. Správněji řečeno: Věrou se v člověku život věčný zplozuje. Dokud putuje v čase, zůstává skryt. V okamžiku smrti se zjevuje. »Věčným« byl hned od počátku, pokud byl životem Božím; nyní se stává prostým časem a ryzí skutečností. Ve věřícím bytí je to důležitý okamžik, když člověk to, co přijde po smrti, začíná pociťovati jako skutečné, když jeho vědomí začíná sahati ze života za smrt. Písmo Svaté však praví, že »nic nečistého nevejde do království nebeského«. Mluví o roz-

hodnutí, které člověka může uvrhnouti též do věčného zatracení, neboť Bůh je svatý. Není toliko základem všeho dobra, není toliko čistým a spravedlivým, nýbrž je též Tím, který vše zlé, nečisté, zkažené a nízké od sebe zapuzuje. Věřící člověk musí se tedy sám sebe ptáti, zdali od něho, tak jak je, vede nějaká linie k Bohu. Já přece jsem to, který má vejíti do života věčného. Vím však také poněkud, jak to se mnou je. A jsem-li už jednou tak daleko, že se zřeknu toho povrchního odvolávání se na Boží dobrotu, které myslí, »že se to všechno spraví«, pak cítím nemožnost dostat se k Bohu, tak jak jsem. Teď mi ovšem víra říká, že se mám k Němu dostat nikoliv z vlastní síly, nýbrž pomocí Jeho milosti; že Bůh přichází a táhne mne k sobě; že Kristus mne vykoupil a já se stávám účastným Jeho milosti. Nesměji však to býti žádná kouzla, nýbrž skutečnost. Musím si to osvojiti. A tak znovu se vynořuje otázka: Osvojil jsem si to opravdu? Obnovil se můj život z milosti?

Co vlastně určuje u člověka, zda je dobrý či zlý? Jeho smýšlení. »Smýšlení« vychází ze svobody; z oné tajemné pohyblivosti člověka, která ho činí schopným, aby sám od sebe se dal nějakým směrem ducha. Možno též říci, že smýšlení je přímo vůlí k tomu směru, z níž svoboda sebe určuje. Je prvním »smyslem«, v němž onen počátek, který

se jmenuje svoboda, začíná: v dobru anebo ve zlu. Z podstaty řečeno: Z Boha nebo z vlastního; směrem k Bohu nebo směrem od něho. Je-li smýšlení dobré, člověk náleží k Bohu. Stejně správně, ba ještě správněji, ale »tvrdá na poslech,« zní ta věta takto: Jestliže člověk náleží k Bohu, pak jest jeho smýšlení dobré. Proto také Písmo praví, že »lidé zalíbení« mají pokoj. Slovo »zalíbení« znamená milost, kdežto velebením či slávou rozumí se oni lidé, kteří jsou milostí zabrání; znamená však také dobrou vůli, kdežto velebení či sláva znamená ony lidi, jichž smýšlení se obrací k Bohu a kteří se v něm Bohu líbí.

Co však je toto smýšlení, hledíme-li naň živě? Je to ona počáteční síla bytí, ona skutečnost, že konání člověka samo ze sebe se dává směrem hodnoty a pak sám tento směr, který se takto uskutečňuje. Objevuje se nejprve ve svrchní vrstvě, tam, kde jej můžeme bezprostředně zachytiti a zakusiti, v našem vědomí. Tím však není vyčerpáno. Jsou případy, kdy své smýšlení úmyslně zaměrujeme a řídíme: když si z nějaké příčiny řekneme, že to s naším životem není v pořádku a že jej musíme změnit. Potom se zkoumáme, odsoudíme spáchané bezprávi a rozhodneme se k dobrému — máme však možná už při tom pocit: Ale vždyť já zase pochybím! Zde se v tom, čemu říkáme »smýšlení«, uplatňuje jisté rozvrstvení. Pod tím, co je vůlí bezprostředně ovládnuto, jsou ještě věci ne-

zvládnuté. Když to zpozorujeme, hledíme, abychom tu vzpouzející se vrstvu, vycházející z horní už ovládnuté vrstvy, pronikli a abychom do ní vehnali chtěné smýšlení — s větším či menším úspěchem. Zde se ukazuje, že smýšlení je stavěno směrem do hloubky, vždy dále, do polovědomí, podvědomí, nepovědomí. Nikdy nebude lze říci, jak daleko do hloubky to jde; jde to do bezedna. Kdo tedy smí prohlásiti, že je dobrého smýšlení? Dobrota, za níž můžeme ručiti, sahá tak daleko jako naše vědomí; pak to jde do neznáma. Úkolem našeho snažení je, abychom tuto dobrotu hnali stále hlouběji, a tušíme teď zajisté, co znamená »očišťování svědomí« a »očišťování srdce«, o němž mluví učitelé duchovního života. Je to úloha nadlidská: učiniti vůli dobrou až do základu . . . Když však člověk zemře a předstoupí před Boha — jak tomu je potom s jeho smýšlením? Mysleme si třeba takového člověka, který šel nejprve špatnou cestou, nestaral se o Boha a potom, možná už pozdě, obrátil. Učinil to, o čem Písmo praví, že andělé v nebesích se z toho radují, obrátil se. Obrátil své smýšlení, jak dalece je mohl zachytiti. Jak ale je tomu s tím, co jde do hloubky? Podobně však to platí pro každého člověka, i pro těch »devadesátdevět spravedlivých, kteří nepotřebují pokání«, a pro ty obzvláště. Platí to i pro toho, kdo se snaží a na sobě pracuje . . . Ale teď toho na chvíli nechme.

Člověk má býti dobrým. Býti dobrým znamená na rozhodujícím místě chtítí dobro, mítí dobré smýšlení. Je však to tím vyčerpáno? Zcela jistě nikoliv; je to jen místo rozhodnutí, kde vzniká směr. Samotné býti dobrým znamená více. Když Kant říká, že »jen jedno je dobré, totiž dobrá vůle,« pak bloudí. Staré myšlení dobře vědělo, že dobrou má býti nejen vůle, t. j. smýšlení, nýbrž i skutek, ba samo bytí. Smýšlení má z onoho vyhrazeného prostoru, kde člověk s tak tajemnou lehkostí sám sobě leží v ruce, vniknouti do prostoru skutečnosti, skutečného jednání a setkávání. Tak na př. se mám netoliko svým smýšlením pro pravdu rozhodnouti, nýbrž ji také říci.

Co však to znamená říci pravdu? Především, abych se vynasnažil mluvit slova, která jsou objektivně správná. Možná ale že mám vnitřní výhrady; vůle k pravdě musí tedy k nim proniknouti a je přemoci . . . Za těmi mohou vězeti křivé úmysly, zastření a zbabělosti; ty musí smýšlení pravdivosti vyhledati a s nimi se vypořádati — a tak dále. U skutečňovati smýšlení pravdivosti tedy znamená, že toto smýšlení musí z nejsvrchnější, snadno zachytitelné vrstvy pronikati stále hlouběji. Bylo by plně uskutečněno teprve tehdy, až by celá živoucí síla člověka byla tomuto smýšlení k službám; až by pravdivost pronikla až do nejhlubších hnutí; a to nikoliv pouze do vědomých, nýbrž i tam, kde vězí všechno to temné, sobě odporující,

vzpurné a špatné, k čemu náš pohled bezprostředně vůbec nedochází... Kdo tu smí říci, že je pravdivý? A když člověk umře — jak potom přijde před Boží oko?

Musíme však jíti ještě dále. Dobrota, která se na člověku žádá, neznamená toliko, abychom dobro konali, nýbrž, abychom dobrými byli. Látkou pro to je bytí člověka: látkou tělesnou, duševní a duchovou. Tato látka však není toliko prostě beztvará, nýbrž ona se vzpírá. Bouří se. Je namnoze zmatená a zkažená, nepoctivá a záludná, nečistá a zlá. Tato látka má býti ze smýšlení a smýšlením propracována. Smýšlení má v ní jako vnitřní směr všechno pořádati; jako vibrace hodnoty všechno prochvívati a ovládati.

Pakliže se zkoumáme v tomto smyslu, budeme mítí dojem, že z našeho živoucího bytí je zabrána toliko tenká vrstva. To ostatní leží pod ní jako země, do níž pluh už nedosáhne. Státí se dobrým, toť úkol, který člověku bere odvahu. Co to asi je, co vykoná takový světec! Světec je člověk, jehož celé bytí se dostalo do pohybu a bylo až do základu prosvětleno a přetvořeno. Co tu máme říci my? Jak my přijdeme před Boha?

A ještě nejsme u konce. Býti dobrým v bohatství smyslu toho slova znamená ještě více. Věříme, že jsme vedeni Božím řízením. Den za dnem nám od

Něho přináší úkoly. Práce, dílo, boj, přemáhání, oběť mají býti vykonány. Víme dobře, jak zřídka to skutečně děláme. Býti dobrým však znamená, aby v každé chvíli bylo vykonáno, co do ní patří, aby tak život nabyl plnosti svého tvaru, tak jak jej Bůh zamýšlel. Co nebylo vykonáno, nemůže býti dohoněno, neboť každý den je jen jednou, a další den má zase své úkoly. Co se stane z mezer a prázdnot v tomto pomíjejícím životě? ... A jak je tomu s tím, co bylo uděláno špatně? Můžeme to poznati, můžeme se pokusiti udělati to lépe, ale co je vykonáno, je vykonáno a vězí to v bytí. Co s tím se stane?

Když člověk předstoupí před obličej Boží: do světla pravdy, která vše odhaluje; před svatost, která od sebe zapuzuje všechno, co není svaté — co je potom?

Víra praví, že člověka, který byl dobré vůle, Boží láska přijme. Bůh se k němu obrátí svou svatostí; daruje mu ji.

Co to však znamená? Přece mu ji nedaruje tak, aby pod ní zůstalo to šeredné? Jako plášť na přikrytí špíny?

Odpovídáme: Bůh odpouští hřích.

Ale co znamená odpustiti? Přece to neznámá to, co činí člověk druhému, když mu »odpouští« nějakou urážku? Takové odpuštění nechává bytí druhého nedotčeno. Říká toliko: Už nic proti tobě nemám. Boží odpuštění nemůže přece zname-

nati toliko, že se Bůh na člověka, který zhřešil, dívá dobrotivým okem, ale člověk že zůstává tím, čím je! V člověku se musí přece něco dít!

Mohli bychom říci, že láska Boží člověka přetváří.

Zajisté, konec konců tomu tak je — ale budme opatrní. Bůh je všemohoucí, ale není kouzelníkem. Láska Boží tvoří, ale v pravdě. Bůh dává člověku »nové srdce« a »nový život«; to však zcela jistě neznamená, že z učiněného se stane neučiněné. Zde je mezera. Zde se musí něco odehrát: Očišťování — a teď jsme tam, kam jsme chtěli přijíti.

Když člověk vstoupí do věčnosti, opustí čas. Pak je »den, v němž může působiti,« ten tam. Vstupuje do stavu, v němž už nemůže působiti, nýbrž toliko býti. To už se pak nemůže nic změnit?

V člověku, který odešel dokonalý, nikoliv. Ten by zasvítil v ryzí přítomnosti věčného života. Právě tak v člověku, který by byl zlé vůle. Ten by ztrnul v záhubě věčné smrti. Jak ale je tomu s člověkem, který je dobré vůle, kterému však ta vůle ještě nepřešla v bytí anebo mu tam nepřešla dosti? Jehož dobré smýšlení proniklo jen něco málo pod povrch, ale pak začíná vzpoura, a hloubky jsou plny zla a nečistoty? Jak je tomu s člověkem, jehož život nese v sobě všude mezery nevykonaných úkolů a kazy úkolů špatně provedených. Ten člověk už nemůže nic učiniti, odpovídá církev,

ale může trpěti. A jeho utrpení mu přichází přímo z jeho stavu.

Když vstoupí do světla Božího, vidí se Božíma očima. Miluje Boží svatost a nenávidí sám sebe, protože jí odporuje. Pociťuje svůj stav. Co před tím pouze byl, co možná tušil, to teď ví. Co před tím jen v sobě měl, to teď prožívá. Prožívá sám sebe jakožto takového, jakým je před Bohem, a to musí býti utrpení, jakého si nelze domyslit. Toto utrpení však tvoří. V něm se dokonává přeměna člověka v dobrého. Smýšlení proniká dolů, stále hlouběji, až dosáhne své vlastní vnitřní nekonečnosti, nekonečnosti dobré vůle. Smýšlení přechází do živých sil a prožívá je — až všechny síly jsou jím zachyceny a podrobí se ryzí ochotě k činu. Prostupuje bytí, až člověk nejen dobře chce, nýbrž dobrým je. Až se dobro stane formou jeho skutečnosti; a v poměru, jak se to děje, stává se krásným. V tomto dění je umírání a ožívání spojeno v podivuhodné tajemství. Člověk zde stále používá smrt, ale smrt, z níž vystupuje život.

Toto tajemství zabírá i prázdnotu toho, co nebylo vykonáno. Nikoliv jako kouzlo, které způsobilo, že to, co se nestalo, najednou přece se stalo. Taková myšlenka byla by na újmu pravdě. Musí však býti možno, aby člověk, odevzdá-li se přetvořující vůli Boží — neboť tento děj je tvorbou Boží; všechno, co jsme řekli, je milost; nikoliv vlastní chtění a konání, nýbrž dílo Boží; ale Boží dí-

lo, které se uskutečňuje v realitě člověka a z jeho svobody — aby v tomto nejhlubším sjednocení se svatou vůlí Boží dohonil, co byl zameškal. Musí býti možno, aby člověk život, kterého nepřestál, přestál dodatečně, aby pravdu, které nepoznal, poznal dodatečně, aby lásku, které kdysi nedokonal, dokonal teď. Rozumí se ovšem, že nikoliv prostě jako náhradu; co se neopakuje, nemůže býti nahrazeno. Ale není už v lítosti obsažen poukaz na toto tajemství, že člověk může něco dohoniti? Co je opravdová lítost? Nikoliv pouze bolest nad pochybením; ta by mezeru jen zdůraznila. Lítost je více. V ní se člověk znovu měří s tím, co bylo; proniká to poznáním, posouzením, vůlí a smýšlením. Nikoliv, to ještě nestačí: činí to tím, že to žije. Každá pravá lítost vychází z lásky k životu, k tomu, co je spravedlivé a krásné, a směřuje konec konců k věčně živoucímu a svatému Bohu. V ní se uskutečňuje něco více nežli pouhé zaujetí stanoviska k něčemu, co bylo. Vše se znovu bere do ruky a nabývá to nového rázu . . . Pak tu máme také hluboký poznatek z psychotherapie, který ukazuje, jestliže člověk v časném mládí nebo i jinak v nějakém choulostivém okamžiku neobstál v nějakém úkolu, že se to vše v nitru usadí pod jasnou oblastí vědomí, v nepovědomém, a odtamtud to ničivě působí na celý život. Zde nepomáhají žádné prostředky a opatření, nýbrž člověk musí to, co bylo špatně prožito,

znovu přestáti. Člověk to musí vynést do svého vědomí, musí se tomu statečně postavit a upřímně udělati, co teď může býti učiněno. Tím se v životě zjedná pořádek. Tato zkušenost nám něco naznačuje. V tom, čím se zabýváme, běží přece o to, aby se člověk znovu měřil s celým životem. »Soud« znamená, že se člověk zúplna vidí ve svatém světle Božím. Vidí všechno: stavy i příčiny, věci náhodné i podstatné, věci vnější, vnitřní i nejvnitřnější; vše, co už poznal, i co mu zůstalo skryto, ať už to leželo příliš hluboko, anebo to bylo zapomenuto neb zatlačeno a zasypáno. To všechno člověk vidí. A vidí to úplně nechráněn. Všechno, co jindy zbavuje člověka citlivosti: pýcha, marnivost, spěch, zábava, lhostejnost — to vše je pryč. Člověk je úplně otevřený, zcela cítící, zcela usebraný. A chce. Vždyť stojí na straně pravdy. Je ochoten čeliti v tomto soudu sobě samému, svému životu, všemu, co zameškal, všemu polovičatému a zmatenému. V tajemném utrpení staví se tu srdce do služeb lítosti. To působí, že co bylo zameškáno, je člověku znovu darováno. Co bylo špatně uděláno, uvádí se do pořádku; co bylo zle prožito, se ničí a převádí se v dobro. Nikoliv vnější nápravou, nýbrž tak, že všechno prochází přetvořujícím tajemstvím lítosti a obrozuje se.

To je očišťování, o němž mluví Církev.

O něm jistě žádné srdce, které je na pravém mí-

stě, neřekne, že nemůže k němu naléztí vztahu. Což neodpovídá naše duše ve své hloubce spíše díkem za to, že se jí toho má dostat? Což neříká naše nejhlubší nitro: Jak rád bych byl už tak daleko? Zde však také jasně vysvítá, jak mnohý rys na tom obraze, který si děláme o zesnulých, je zkreslen. Slovo »dušičky« je plné milující péče, to je pravda; má však do sebe též cosi malého a zmenšujícího. »Mrtví v ruce Boží« nemají na sobě nic, co by zasloužilo politování. Stojí v utrpení, jehož si nelze domyslit; ale toto utrpení je veliké. Kdybychom nějakého člověka velmi milovali, a ten člověk by byl šel špatnou cestou, ale jednoho dne by ho zasáhlo světlo, a my bychom teď viděli, jak stojí v hluboké nouzi přerodu — litovali bychom ho? Měli bychom o něj strach, nesli bychom spolu jeho utrpení — vždy však bychom viděli, že se tu děje cosi velikého, a pociťovali bychom úctu. Musíme tedy obraz zesnulých oprostíti ode všeho malicherného; ode všeho, v čem se vyjadřuje skrytá potřeba člověka viděti druhého trpěti; všechnu horlivost v pomáhání, všechnu milosrdnou dotěrnost. To tam nepatří. Písmo svaté nás učí jinak a rovněž církevní liturgie. Jsou to synové a dcery Boží, které jsou v nouzi, ale zároveň též ve vítězoslávě svého pronikání k slávě.

Ale jak je tomu s péčí o ně? Ta má býti. Obraz, který jsme si právě vyvolali, může nám pro ni u-

kázati správnou cestu: Kdybychom stáli vedle milovaného, k dobru se probíjejícího člověka, jistě bychom mu chtěli pomoci, ale nikoliv poučováním a drobnými praktikami. Snažili bychom se mu porozuměti; spolu prožívati, co on prožívá; býti vnitřně u něho a když toho potřebuje, podati mu ruku každým způsobem skutečné pomoci... Zajisté, že chceme pykajícím duším našich lidských bratrů a sester pomáhati, ale ne tak, jako by to byli žebráci, a my jim dávali almužnu. Ne tak, že bychom zde něco dělali, a jim tam na onom světě, že by se z toho dostávalo účinku. Máme o nich věděti u víře. Býti u nich svou láskou. Vzáývati onu moc, která působí dílo jejich přetvoření, prositi Boží lásku, aby pykající duše mocněji prožíhala svým ohněm, aby hlouběji vnikala do kořenů jejich bytí, aby jej vítězněji strhovala v počátek vzniku a nechala je povstati k plnější čistotě... A má-li někdo v lásce už větší zkušenosti, je-li hlouběji zasvěcen v tajemství Kristovo, pak nechť pomyslí na to, že ono nově tvořící utrpení přichází z Vykoupení, a nechť hledá spojení s vykupující vůlí Kristovou.

Z němčiny přeložil František Pastor